

Administrația Română

ORGANUL ASOCIAȚIEI GENERALE A NOTARILOR COMUNALI
DIN ROMÂNIA

Jurisprudență * Administrație * Studii * Informațiuni * Revendicări

Apare lunar
Redactor: Isac E. Isacu, notar

Redacția și Administrația
Timișoara I, Str. 10 Maiu No. 3.

CUPRINSUL:

DOCTRINĂ:

EMIL BOTIȘ, doctor în drept: Justiția Administrativă în Proiectul de Lege Administrativă

J. SPĂTARIU, referent județan: Observațiuni și păreri asupra Legii Administrative

IONEL V. VLAD, notar: Finanțele locale și sănătatea satelor

PROFESIONALE:

IONEL V. VLAD, notar: Gânduri... după congres

VICTOR MĂTEA, snotar: Idealismul senil

IONEL V. VLAD, notar: Modificarea Statutului Asociației

EMIL POP, dipl. șt. adm.: Pregătirea profesională

Doleanțele și revendicările corpului notarial, publicațiuni oficiale

JURISPRUDENȚĂ:

A apărut

Agenda Administrativă

pe anul 1936

intocmită de :

Dr. V. Mihaiu
jurisconsult jud. Timiș-Torontal

și

Isac E. Isacu
notar

care nu trebuie să lipsească din birourile primăriilor, municipiilor, județelor.

E un adevărat indreptar în labirintul atâtor legi din domeniu administrativ.

Cuprinde:

I. Parte calendaristică.

II. Parte administrativă pură,

cu directive de-a ușura funcționarilor sarcina administrării unităților locale, combinată cu agendă de termene pe zile.

III. Parte a literaturii administrative,

„Agenda Administrativă“ cuprinde 250 pagini scrisă pe hârtie fină și legată frumos în pânză flexibilă.

Prețul 200.- Lei.

Se poate comanda la Editura: **Red. „Administrația Română“**

Timișoara I, Str. 10 Maiu No. 3.

Administrația Română

Organul Asociației G-rale a Notarilor Comunali din România

APARE LUNAR
REDACTOR: ISAC E. ISACU, NOTAR

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
TIMIȘOARA I, STR. 10 MAIU No. 3.

DOCTRINĂ.

Justiția Administrativă în Proiectul de Lege Administrativă.

(Partea IV-a, Art. 236-383).

de :

EMIL B O T I Ș,

Doctor în Drept al Fac. juridice din Paris. Doctor în Științe Politice al Fac. de Drept din Cluj. Avocat în Timișoara.

În dezvoltarea atât de anemică a Contenciosului Administrativ Român, Proiectul de Lege Administrativă prezentat Adunării Deputaților în sesiunea ordinară (prelungită) 1934—1935, inaugurează o fază de consolidare și clarificare a principiilor generale ce trebuie să domineze această materie. Proiectul completează în mod fericit marea reformă a contenciosului nostru administrativ realizată de legiuitorul din 1929 și 1930, prin crearea Comitetelor de Revizuire, instituție de o utilitate covârșitoare.

În privința aceasta ne este plăcut să constatăm o **continuitate** în legiferare; proiectul va fi una dintre puținele legi elaborate în materia contenciosului administrativ român care nu face „tabula rasa” din legiuirea anterioară. Căci istoria contenciosului administrativ nu este la noi decât reoglindirea luptelor politice pe terenul legislativ, sub forma unor pasionate discuțiuni în jurul dispozițiunii cuprinse în art. 131 al Constituției din 1866, respectiv art. 130 al Constituției din 1884 și menținute de art. 107 al Constituției din 1923, conform căreia „nu se pot înființa autorități speciale cu atribuțiuni de contencios administrativ” (1).

(1) Art. 107 din Constituția din 1923 adaugă însă la dispozițiunea prohibitivă a Constituțiilor anterioare enunțarea principii că cererile celor vătămați de Administrație prin actele ei de autoritate sau de gestiune se vor adresa instanțelor judecătorești. Astfel contenciosul administrativ român este definitiv creat prin Constituția din 1923 în cadrele puterii judiciare, atribuindu-i unor instanțe speciale din organizația judiciară.

Semnalul acestor lupte a fost dat prin suprimarea Consiliului de Stat, creat de Domnitorul Cuza, ca o răsbunare a Parlamentului asupra organului care i-a uzurpat puterile în 1864. Aci își are originea și prohibițiunea constituțională din 1866, căci din nefericire pentru soartea viitoare a contenciosului nostru administrativ, Consiliul de Stat al lui Cuza-Vodă nu era numai un tribunal suprem administrativ — după modelul francez — dar și un Consiliu de legiferare care a elaborat aproape toate proiectele de legi ale „dictaturei” Cuza. Astfel fiind s'a interzis pentru viitor reînființarea unui Consiliu de Stat, prin Constituția din 1866, nefacându-se distincție între atribuțiunile de contencios administrativ și acele de legislație a Consiliului de Stat, iar mai târziu Constituția din 1884 a interzis înființarea unor autorități speciale cu atribuțiuni de contencios administrativ sub nici un fel de denumire.

Pe tema acestor texte constituționale prohibitive s'a discutat apoi dela 1864 până azi și partidele politice au avut timp suficient a se război pe acest motiv; decăteori venea un guvern cu un proiect de lege pentru organizarea contenciosului administrativ român, scotea și opoziția „labu”-ul constituțional, care interzicea organizarea de autorități speciale cu atribuțiuni de contencios administrativ. Legea se vota totuș, guvernul cădea, opoziția ajungea „la putere” și abroga legea, suprimând contenciosul administrativ. Așa s'a întâmplat la 1884, 1905, 1910, 1912 și în timp de 70 de ani de existență contenciosul nostru

administrativ a cunoscut nu mai puțin de nouă reglementări contradictorii, atunci când în Franța și acum se aplică o lege de contencios administrativ din 28 Pluioasă an VIII (16 Februarie 1800) care a supraviețuit Consulatului, Imperiului, Restaurarea, a II-a Republică, al II-lea Imperiu și este încă în vigoare în a III-a Republică. La noi însă în materie de legiferare o schimbare de guvern e mai mare decât decît trei revoluții franceze !

Ultima (să sperăm!) răfuială pe tema textului prohibitiv al Constituției a avut loc în anul 1929 când guvernul de atunci a venit cu proiectul Legii pentru organizarea administrațiilor locale care prevedea înființarea Comitetelor de Revizuire. Discuția în Parlament a reînceput pe tema constituționalității unor instanțe speciale de contencios administrativ, adică așa-numitele Comitee de Revizuire. Critici severe s'au ridicat de către opoziția cea mai numeroasă azi la cărna țării, deși dispozițiunea prohibitivă a Constituției din 1923, trebuia considerată ca anahronică și căzută în desuetudine (2).

S'au auzit chiar amenințări că jurisdicția administrativă a Comitetelor de Revizuire va fi desființată la schimbarea guvernului.

Iată de ce trebuie azi să felicităm autorii proiectului de Lege Administrativă pentru faptul că de parte de a desființa Comiteele de Revizuire, au dat din contră o amploare acestor comitee, organizându-le în „Curți Administrative”, cristalizând, pe cât permitea aceasta Legea din 23 Decembrie 1925 asupra Contenciosului Administrativ, principiile fundamentale ce trebuie să guverneze un contencios administrativ rațional organizat.

Totuși proiectul Curților Administrative nu pune încă sfârșit încoerenței ce dominează contenciosul nostru administrativ, căci piedeca mare o formează și astăzi legea din 23 Dec. 1925, care ar trebui interpretată prin jurisprudență sau modificată în concordanță cu principiile generale ale contenciosului administrativ, sănătos aplicate de către noul proiect al Legii Administrative.

Să examinăm întâi inovațiile fericite introduse în proiectul Curților Administrative, ca apoi să arătăm lacunele contenciosului nostru administrativ, lacune care persistă și pe care Proiectul nu putea să le înlăture.

Iată inovațiunile excelente introduse de Proiectul de Lege administrativă în organizarea jurisdicțiunii noastre administrative :

1. Efectul „erga omnes” al deciziunilor date de Curțile Administrative.

2. Lezarea unui interes direct și personal deschide calea de atac înaintea Curților Administrative.

3. Instituirea pe lângă Curțile Administrative a

Comisarilor Guvernului.

4. Curtea Superioară Administrativă este instanță de recurs în contra tuturor deciziunilor Curților locale administrative, cu dreptul de a evoca fondul în caz de casare.

Să examinăm în ce constă aceste inovațiuni:

1. Efectul „erga omnes” al deciziunilor date de Curțile Administrative.

Art. 252 din Proiect glăsuiește astfel : „Deciziunile Curților Administrative, prin care se anulează actul administrativ, sunt opozabile tuturor”.

Cu alte cuvinte, hotărârile Curților Administrative prin care se anulează actul administrativ viciat, are efect față de toți, iar nu numai față de prigonitoarele părți. Un act administrativ anulat ca ilegal de către Curtea Administrativă rămâne nul și desființat față de toată lumea adică față de toți care sunt lezați prin actul anulat. Spre pildă : Un regulament comunal declarat ilegal va fi nul față de toți locuitorii comunei și nu numai față de cetățeanul care, lezat în drepturile și interesele sale legitime, l'a atacat înaintea Curții Administrative, obținând câștig de cauză.

Efectul „erga omnes” al deciziunilor date de către instanțele administrative de anulare este un principiu fundamental al contenciosului administrativ de anulare. Într'adevăr tribunalele administrative statuând asupra cererilor de anulare, nu sunt legate ca și instanțele de drept comun de **regula autorității relative a lucrului judecat**, care interzice judecătorilor de a se pronunța pe cale de dispozițiuni generale și reglementare asupra cazurilor ce li se supun și care consfințește principiul cuprins în adagiul „Res inter alios judicata aliis nec nocet, nec prodest”.

Eliminarea principiului autorității relative a lucrului judecat derivă din însăși natura juridică a contenciosului administrativ de anulare. Acțiunea în anulare a deciziunilor administrative nu este o cale de atac **subiectivă** ci una **obiectivă**. Prin acțiunea în anulare, cetățeanul lezat nu se răfuește direct cu administrația cu scopul nemijlocit ca aceasta să-i recunoască un drept violat sau un interes legitim lezat printr'o deciziune ilegală a administrației, ci se atacă numai **actul** vicios al administrației. Acțiunea în anulare din contenciosul administrativ nu se poate deci compara cu o acțiune de drept comun. În acțiunea de anulare nu se urmărește restabilirea echilibrului rupt al unor raporturi juridice subiective, dela persoană la persoană, ci se atacă o manifestare de voință obiectivă a administrației, o regulă de drept obiectiv stabilită de administrație în virtutea puterii sale publice. În contenciosul administrativ de anulare nu există „pârătul” și „reclamantul” din acțiunile de drept comun, acțiunea nu este îndreptată de către particularul lezat împotriva administrației ci numai

(2) v. mai jos, partea II-a a acestui studiu.

impotriva actului administrativ ilegal, adică împotriva unei norme de drept obiectiv.

Or, caracteristica unei reguli de drept obiectiv este abstracția și generalitatea sa, un act administrativ, având originea sa în lege, trebuie să se aplice sau să fie aplicabil tuturor cetățenilor fără excepție.

Ar fi prin urmare cu totul absurd a susține că un act administrativ ilegal anulat de către instanța de jurisdicție administrativă, pe cale contenciosului de anulare, să mai poată sta în picioare față de acei cetățeni care nu l-au atăcat. Cu alte cuvinte: ca acelaș act administrativ să fie nul pentru unii, iar valabil pentru alții. Deaceia, în contenciosul administrativ de anulare, Curtea Administrativă, admitând acțiunea cetățeanului lezat în drepturile sau interesele sale printr'un act ilegal, acest act administrativ se desființează nu numai față de recurent ci față de toată lumea, bine'nțeles dacă acel act nu privește numai pe reclamant ci se adresează tuturor.

Iată un principiu fundamental al contenciosului administrativ de anulare, principiu ce derivă dintr'un simplu raționament juridic, desbrăcat de acea **concepțiune civilistă** care face ca mulți dintre eminenții juriști să nu aibă o privire clară asupra problemelor dreptului public.

Din nefericire acest principiu a fost ignorat de legiuitorul nostru, atunci când a înființat pentru prima dată la noi contenciosul administrativ de anulare, prin legea din 23 Decembrie 1925. Într'adevăr legiuitorul din 1925 a organizat această cale de atac împotriva actelor ilegale ale administrației ca și când ar fi fost vorba de a reglementa o jurisdicție de drept comun, neglijând complectăminte principiile generale ce derivă din însăși structura organică a unui contencios administrativ de anulare.

Di **Profesor Rarinceșu** în fundamentala sa lucrare asupra Contenciosului Administrativ Român a fost primul care a combătut inadvertența legiuitorului din 1925 care organizând contenciosul administrativ a menținut regula de drept comun după care sentințele judecătorești au un efect „inter partes”. Di Prof. Rarinceșu arată cu drept cuvânt că este cu neputință de conceput ca un regulament, un act administrativ să se aplice față de toată lumea numai recurenților nu. Deaceia — zice D.Sa — caracterul relativ al sentințelor în materie de contencios de anulare constituie pur și simplu o **aberație juridică**.

Di **Prof. Rarinceșu** crede că greșala provine din faptul că legiuitorul român nu și-a dat seama că ne găsim în fața unui recurs de drept public, de jurisdicțiune obiectivă și a tratat această materie dominat de normele civiliste ale dreptului privat.

Nici legiuitorul din 1929 organizând comitetele

de Revizuire nu a pus capăt acestei erezii al legiuitorului din 1925.

Iată de ce este un merit al autorilor proiectului Curților Administrative de a fi reparat o gravă greșală juridică așezând contenciosul de anulare pe o bază sănătoasă și logică.

Căci sistemul anterior, în afară de considerențele strict juridice menționate mai sus, păcătuia și prin caracterul său **anti-social**, cu rezultate dezastruoase pentru justiciabil; atunci când cetățeanul mai bogat și mai cult putea foarte ușor să înlătore actele administrative abuzive și ilegale ce-l lezau, persoanele umile, nevoiașе, mai puțin instruite, n'având mijloacele suficiente de a angaja procese costisitoare, rămâneau supuse și pe mai departe arbitrarului administrativ. Iată o gravă atingere adusă principiului egalității cetățenilor înaintea legii. Un astfel de sistem anti-democratic nu putea fi tolerat într'o țară cu o leguire socială din cele mai moderne ca și România.

2. Lezarea unui simplu interes direct și personal deschide calea de atac înaintea Curților Administrative.

Un al doilea principiu sănătos cuprins în proiectul de legea asupra Curților Administrative este în legătură cu ceea ce privește calitatea ce trebuie să întrunească recurentul în acțiunea sa de contencios de anulare și anume: **lezarea unui interes fiind suficient** (alături bine'nțeles de violarea legii) **pentru a deschide calea contenciosului de anulare înaintea Curților Administrative.**

Iată calea străbătută de legiuitor și jurisprudență până s'a ajuns la legiferarea acestui alt principiu fundamental ce nu poate lipsi dela baza unui contencios de anulare:

I-a fază: Art. 1 din Legea pt. contenciosul administrative din 23 Decembrie 1925: „Oricine se simte lezat în **drepturile sale**... poate face cerere pentru recunoașterea dreptului său”... înaintea instanței de contencios administrativ.

Jurisprudența: Cel care intentează o acțiune în contenciosul adm. trebuie să dovedească că într'adevăr a fost **vătămat în dreptul său**. (V. Alexianu: Legea cont. adm. adnotată, art. 1, 53-62) v. Cas. III. 1507 din 9 Oct. 1933, Rep. Jur. Adm. 1934 col. 10; Cas. III. 1118 din 4 Iunie 1934, Reper. Jurispr. Adm. 1934 col. 1349: simpla vocațiune sau expectativă nu este un drept în sensul art. 1 din L. C. A. din 1925; Cas. III. 1927 din 22 Iunie 1934 R. J. A. 1934 col. 1796: o posibilitate de avansare nu constituie un drept, Cas. III. 1426 din 24 Sept. 1934, R. J. A. 1934 col. 2237; lezarea unui drept legal este condițiunea de primire a acțiunii, Cas. III. 1739 din 5 Noemv. 1933 R. J. A. 1935 col. 13, Cas. III. 1725/1934 R. J. A. 1935 col. 24, Cas. III. 1916/1934 R. J. A. 1935 col.

769: violarea unui interes direct și personal nu deschide calea cont. adm. CONTRA: Recursul admisibil în cazul lezării unui drept eventual: Cas. III. 160 din 21 Ian. 1925, P. R. 1925.3.36, unui interes direct și personal: Cas. III. 416 din 24 Nov. 387/931, P. S. 1931 p. 608.

Faza a II-a. Art. 361 din Legea pt. Org. Adm. Loc. din 3 Aug. 1929 **abandonează limitarea admisibilității** acțiunii la cazurile când recurenții pot dovedi un drept lezat: „Persoanele lezate de actele . . . organelor de adm. autonomă locală . . .” pot recurge la Comitetele de Revizuire. Sub regimul acelei legi jurisprudența Comitetelor de Revizuire era pentru admisibilitatea acțiunilor unor particulari lezați în interesele lor.

Faza a III-a. Art. 47 din Legea pt. modificarea Legii de Organizare a Comitetelor de Revizuire, **prevede textul** următoarele: „Sunt nule de drept actele organelor administrațiilor locale care sunt contrarii legilor, etc. alin. 2.: „Nulitatea de drept se poate invoca . . . de partea care justifică un interes direct, născut și actual”. (3)

Formula întrebuițată de către Proiectul Curților administrative este mai largă (v. art. 248, 253 pct. a), 267) deoarece se vorbește numai de „**interes personal și direct**”.

Prin această formulă s'a satisfăcut o altă exigență a unui contencios administrativ de anulare: aceea de a fi accesibil tuturor care au interesul să se anuleze un act ilegal al administrației, act ce-i lezează. Ori în legea din 23 Dec. 1935 acțiunea în anu-

(3) Trebuie să menționăm însă excelenta dispozițiune inserată în art. 47 din Legea pentru modificarea legii de organizare a Comitetului Central și Comitetelor locale de revizuire din 20 Aprilie 1933 care organizează **procedura din oficiu** înaintea Comitetelor. Procedura din oficiu intervine în cazul când o persoană fără interes direct și actual ar urmări anularea unui act administrativ viciat de ilegalitatea și ca atare nul de drept. În cazul acesta nulitatea de drept poate fi pronunțată din oficiu de către Instanța jurisdicțională administrativă — după respingerea acțiunii ca lipsită de interesul reclamantului — oricare ar fi calea prin care actul vicios este adus înaintea Comitetului. Procedura din oficiu — care este o procedură de drept public în cel mai strict înțeles al cuvântului — se aseamănă foarte mult cu **acțiunea publică** din dreptul penal — care aparține tot dreptului public. Făcând aplicarea art. 47 și ordonând procedura din oficiu, Comitetele de revizuire iau rolul unui adevărat parchet; unui **parchet administrativ**, care urmărește, ca și parchetul penal, adică din oficiu, o infracțiune care lezează ordinea publică, căci din ultima analiză, actul administrativ ilegal prin faptul că lezează ordinea publică, constituie o **infracțiune a administrației** care trebuie urmărită din oficiu, chiar în cazul când nici unul dintre lezați nu ar putea arăta un interes direct și personal spre a putea cere anularea lui. Deaceea regretăm că proiectul Curților Administrative nu a menținut această foarte judicioasă și salutară dispoziție a art. 47 al Legii din 1933.

lare a fost organizată ca o acțiunea de drept comun, adică recerându-se violarea unui drept al recurentului, ceea ce este evident criticabil deoarece în dreptul public lezarea unui interes printr'un act ilegal poate fi tot atât de dureros și prejudiciabil ca și lezarea unui drept. În afară de aceasta acțiunea în anulare fiind un control jurisdicțional al legalității - având ca scop nu numai de a da satisfacție celor lezați prin actele abuzive ale administrației dar și de a readuce administrația la respectul drepturilor publice și private - trebuie ca această acțiune de anulare să aibă porțile larg deschise. Deaceea în Franța leziunea unui interes este o condițiune **necesară și suficientă** pentru a deschide calea recursului pentru exces de putere înaintea Consiliului de Stat. **Necesară:** pentru a înlătura pe recurenții neserioși și a face să se evidențieze că recursul pentru exces de putere nu este un „actio popularis” ci un recurs jurisdicțional și **suficientă:** pentru a da păturilor cât mai largi ale cetățenilor posibilitatea de a reacționa împotriva abuzurilor administrației printr'o cale la îndemâna tuturor care pot să dovedească un interes, căci unde nu este interes nu poate fi nici acțiune în sensul unei organizații a controlului jurisdicțional care nu poate fi confundat cu „**acțiunea populară**” a dreptului roman.

III. Instituirea pe lângă Curțile Administrative a Comisarilor Guvernului.

Art. 237 alin. ultim din Proiect: „Unul dintre membrii (Curților Locale Administrative) va fi delegat prin deciziunea Ministerului de Interne, să îndeplinească funcțiunea de **Comisar al Guvernului**”.

Art. 238 alin. 2: „Dintre membrii Curții Superioare administrative vor fi delegați, prin deciziunea Ministerului de Interne, unul a îndeplini funcțiunea de **Comisar al Guvernului**, etc.”

Art. 257 alin. 3: „Referentul este obligat, sub sancțiune disciplinară a depune raportul său însoțit de dosarul cauzei cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de judecată, **Comisarul Guvernului**, pentru a-și pregăti **concluziunile sale**”.

Art. 258: La termenul fixat pentru judecare, după ce se va face constatarea că procedura este îndeplinită și că cererea sau recursul sunt introduse în termenul legal se va proceda la desbaterea pricinii.

Primul cuvânt îl are **Comisarul guvernului, care expune considerațiunile de drept și de fapt ale pricinii, precedentele jurisprudențiale și concluziunile sale finale**”.

Instituțiunea Comisarilor Guvernului la Curțile Administrative corespunde Ministerului public de pe lângă jurisdicțiunile de ordin judiciar sau al Comisarului Regal din Justiția Militară. Rolul Comisarilor Guvernului este tot atât de înalt și important ca și anume acela de a servi ca o garanție a respectului

dreptului și o precauțiune eficace contra abuzurilor de putere ce tribunalele ar putea să comită la adăpostul independenței necesare de ce se bucură magistratura. (v. Berthelémy: *Traité de Droit Administratif*, ed. 13-a, p. 1115).

Din momentul ce s-a organizat în Franța recursul jurisdicțional al contenciosului administrativ, s'a simțit nevoia de a se asigura deciziunilor Consiliului de Stat valoarea unor adevărate sentințe și prin urmare era necesar să se institue ministerul public (comisarii guvernului) pe lângă tribunalele administrative, ceea ce a și avut loc prin ordonanța din 12 Martie 1831.

Expunerea de motive a acestei ordonanțe arată care este importanța Comisarilor guvernului: „Având în vedere — zice Expunerea de motive a Ordonanței din 12 Martie 1831 — că din moment ce părțile primesc avantajele publicității și a desbaterilor orale, este necesar ca și administrația și ordinea publică să găsească mijloace de apărare analoage celor ce le sunt asigurate înaintea tribunalelor ordinare”.

Cu toate aceste există o deosebire fundamentală între ministerul public și comisarii guvernului. Aceștia din urmă au o libertate mult mai mare decât membrii parchetului; parchetele sunt supuse unei organizații ierarhice al cărei cap este Ministrul de Justiție, deci voinței acestui șef ierarhic trebuie să se supună procurorii de diferit rang.

Comisarii de pe lângă Curțile Administrative nu sunt mult mai libere în concluziunile ce depun. (v. Berthelémy, *ibidem*; Hauriou: *Précis*, ed. 12-a, p. 485 nota (2)).

Rolul ce l-au avut Comisarii guvernului în dezvoltarea jurisprudenței Administrative și deci a Dreptului Administrativ modern — al cărui principii generale cu totul independente de dreptul comun au fost degajate de jurisprudență — este covârșitor. Aproape fiecare teorie a Dreptului Administrativ francez este creația unor deciziuni ale Consiliului de Stat francez. Aceste deciziuni nu se pot însă cita fără a se referi la concluziunile comisarului guvernului, care au adus o lumină în cele mai întunecate probleme ale dreptului administrativ. Astfel de exemplu faimoasele deciziuni ale Consiliului de Stat francez prin care s'a precizat noțiunea de „lucrări publice”, date în afacerea *Segalas* și *Commune de Monségur* au fost elaborate în urma concluziunilor celebre ale comisarilor guvernului *Jossé* și *Corneille*; regulele responsabilității Statului pentru daunele cauzate de serviciile publice stabilite prin deciziunea *Blanco* sunt opera comisarului guvernului *David*; teoria impreviziunii în contractele administrative de concesiune de servicii publice a fost admisă prin deciziunea *Cie de Gaz de Bordeaux* de către Consiliul de Stat în ur-

ma concluziunilor foarte judicioase ale comisarului guvernului *Chardenet*; strălucitele concluziuni depuse de comisarul guvernului *Romicux* în afacerea *Terrier* au contribuit la crearea teoriei contractelor administrative, și dacă am continua așa, trecând în revistă cele mai strălucite deciziuni ale Consiliului de Stat francez, prin care s'a pus la cale o cărămidă la baza mărețului edificiu al Dreptului Administrativ francez, am găsi la fiecare pas numele unui comisar al guvernului al cărui teorii îndrăznețe au fost în sfârșit admise de către Consiliul de Stat.

În Franța titlul de comisar al guvernului pe lângă Consiliul de Stat și în general magistratura administrativă sunt considerate printre cele mai înalte demnități publice și o pleiadă întregă de politicieni distinși ai Franței și-au început cariera lor publică ca magistrați administrativi în funcțiunea de comisar al guvernului, sau referenți la Consiliul de Stat, unde au putut să-și câștige o orientare sigură în Dreptul Public în general și în Dreptul Administrativ în special, și să aibă o privire precisă asupra necesităților vieții administrative sub prisma **dreptului și a echității**. Excelentă școală ce lipsește atât de mult guvernanților noștri recrutați dintre politicieni de diferite profesii și care în mare parte încep să aibă cunoștințe asupra Dreptului Public și Administrativ abia în momentul când li s'a încredințat un portofoliu.

IV. Curtea Superioară Administrativă este instanță de recurs în contra tuturilor deciziunilor Curților locale Administrative, cu dreptul de a evoca fondul în caz de casare (art. 254 din Proiect).

Este cunoscută dilema în care se găseau instanțele noastre administrative nou create (Comitetele de Revizuire) precum și cele judiciare statuând în materie de contencios administrativ, după intrarea în vigoare a legii din 3 August 1929. Această lege prevedea o cale de atac înaintea Comitetelor de Revizuire împotriva actelor ilegale ale administrațiilor locale: Comitetele locale de Revizuire fiind instituite ca instanțe de fond și în anumite cazuri de apel, iar Comitetul Central de Revizuire ca instanță de recurs. Dacă legiuitorul s'ar fi oprit aci lucrurile rămâneau simple și clare. Dar sub influența nefastă a art. 107 din Constituție s'a inserat în legea din 3 August 1929 asupra O. A. L., art. 364, care glăsuște în felul următor: „**Impotriva tuturilor hotărârilor Comitetelor locale de Revizuire și ale Comitetului Central de Revizuire, ca instanțe de revizuire și reformă a actelor și a deliberațiunilor, a autorităților de autonomie locală, atât organele de supraveghere și control, cât și părțile interesate, au deschisă calea de recurs în contenciosul administrativ**”.

Chestiunea ce se punea deci în 1929 și până la 1931 era de a se ști care este natura juridică a deci-

ziuniilor date de Comitetele de Revizuire? Sunt aceste decizii simple acte administrative sau trebuie dinpotrivă considerate ca acte juridiciale?

În prima ipoteză în contra deciziunilor Comitetele de Revizuire se deschidea calea de atac a contenciosului legii din 1925, adică înaintea Curții de Apel și Curții de Casație secția III-a.

În a doua ipoteză se putea susține că legiuitorul numai prin inadvertență a putut vorbi de un „recurs în contenciosul administrativ”, vroid să înțeleagă prin această recursul direct înaintea Curții de Casație, secția III-a.

Doctrina și chiar autorii legii însuși erau nedumeriți, atașându-se totuși ipotezei a doua, căci ar fi absurd să se creeze o jurisdicție de 4 grade: Comitetul Local — Comitetul Central de Revizuire — Curtea de Apel — Secția III-a a Inaltei Curți de Casație.

Jurisprudența Curții de Casație, în complet de divergență, s'a declarat din contră pentru ipoteza întâi (v. Cas. III. Dec. No. 1149 din 9 Iulie 1931, P. S. 1931, p. 872; 11 Nov. 1931, Complect de divergență, P. S. 1932) considerând Comitetele de revizuire ca organ de control ierarhic și deciziunile lor ca acte administrative de autoritate susceptibile acțiunii în contencios.

Legiuitorul prin Legea din 3 Ianuarie 1930 nu a adus nici o lumină în această problemă, ocupându-se numai de organizarea Comitetele de Revizuire.

În fine cu doi ani în urmă legea modificatoare din 15 Iulie 1931 tranșează această controversă, declarând textual că deciziunile Comitetele de Revizuire vor fi supuse în recurs Secției a III-a a Curții de Casație.

Combinarea celor două ordine de jurisdicție administrativă; Comitetele de Revizuire și instanțele legii din 23 Decembrie 1925, a rămas totuși criticabilă atât din punct de vedere practic cât și din punct de vedere juridic, prezentând inconvenientul a trei grade de jurisdicție administrativă atunci când principiele administrative cer o soluționare rapidă. În materie de contencios administrativ două grade de jurisdicție sunt necesare și larg suficiente. Nu mai era nevoie să se îngreuneze tranșarea litigiilor administrative printr'o supra-istanță de recurs, atunci când Comitetul Central de Revizuire, care trebuia să aibă rolul unei supreme Curți administrative, comparabile Curții de Conturi, oferea prea suficientă garanție de bună distribuire a justiției Administrative.

Decât prin supunerea Comitetele de Revizuire controlului Inaltei Curți de Casație s'a căutat a se satisface prohibițiunea — dealtfel inexistentă în practică — a faimosului art. 107 din Constituție, care

înterzice crearea unor instanțe speciale de orice fel cu atribuțiuni de contencios administrativ.

Înainte de a examina dacă acest art. 107 din Constituție mai prezintă astăzi vre-un interes, să stabilim din capul locului că prin supunerea deciziunilor Comitetele de Revizuire controlului Secției a III-a a Inaltei noastre Curți de Casație nu s'a pus în concordanță reforma din 1929 cu textul art. 107 din Constituție căci, chiar supuse ierarhic Curții de Casație, Comitetele de Revizuire tot „instanțe speciale cu atribuțiuni de contencios administrativ” au rămas deci art. 107 rămâne și pe mai departe violat prin simpla existență a Comitetele de Revizuire.

Credem însă împreună cu **DI Prof. Negulescu**, că nu se mai poate vorbi astăzi de o violare a art. 107 din Constituție din simplul motiv, că acest text din pactul nostru fundamental este căzut în desuetudine și virtual inexistent:

„Deși — zice **DI Profesor Negulescu** — Constituțiunile noastre condamnă principiul tribunalelor administrative și stabilesc o competență generală în favorul puterii judecătorești de a cunoaște toate conflictele care pot să se ivească între particulari și administrație, găsim totuși o serie de legi care organizează instanțe unde particularul este judecat de către agenții de vamă, agenți ai administrației active, de contravențiunile și contrabanda constatate de către agenții de vamă, agenți ai administrației active sunt pedepsite prin însuși procesul-verbal de contravenție, de către Direcțiunea Vămurilor. Este adevărat că particularul are dreptul de apel înaintea Tribunalului judiciar împotriva acestei condamnări, dar dacă pierde termenul condamnăția administrației rămâne definitivă și sunt cazuri unde dreptul de apel nici nu există... Pentru a judeca contestațiile în legătură cu reforma agrară s-a înstituit instanțe mixte compuse din magistrați și administratori. Instanța supremă în această materie este compusă din consilieri la Inalta Curte de Casație, funcționari superiori, sub președinția Ministrului Agriculturii. Această instanță judecă la fel ca o Curte de Casație. Nici o cale de recurs nu este deschisă împotriva deciziunilor sale. Desigur că aceste instanțe sunt contrare principiului separației puterilor și celuilalt principiu constituțional care înterzice crearea tribunalelor administrative; cu toate aceste Curtea de Casație chemată a se pronunța asupra constituționalității acestor legi care organizează asemenea instanțe, a considerat aceste instanțe speciale de constituționale și judiciare” (traducere din articolul intitulat: **Organisation administrative Roumaine** și publicat în Revista de Drept Public, I. p. 183). Să adăugăm încă faptul că art. 115 din Constituție a creat Curtea de Conturi care este fără discuție un organ de jurisdicție administrativă.

Accastă inadvertență a Constituantei noastre din 1923 va trebui avută în vedere la o viitoare modificare a Constituției căci întrezicerea tribunalelor administrative, pe lângă faptul că azi nu mai este decât o reminiscență istorică, mai pune piedeci serioase în calea unei raționale organizări a justiției administrative.

Ne mai rămâne să clarificăm chestiunea de a ști dacă existența unei jurisdicțiuni administrative este sau nu contrară principiului constituțional al separației puterilor? Hotărât că nu. Înainte de toate trebuie să precizăm însă ce să înțelege prin „separațiunea puterilor în Stat”?

Dacă astăzi există oarecare confuziune în jurul teoriei separației puterilor în Stat e că autorii s'au ocupat prea mult de ea. Dela Montesquieu și până la Locke autorii de drept public nu au încetat să discute asupra ei. „*Le principe de la séparation des pouvoirs* — spune distinsul membru a Institutului Profesorul Joseph Barthélemy — a subi dans sa signification exacte une double altération: 1° sous l'influence de l'esprit logique, il a été exagéré; 2° sous l'influence de l'esprit juriste, il a été déformé”. „Des théoriciens se sont emparés de cette règle et l'ont entourée d'un nuage difficilement pénétrable. Ils ont présenté chacun des pouvoirs comme une délégation distincte, séparée, isolée, ayant une existence en soi: chaque pouvoir serait une fraction de la souveraineté incarnée dans un organe distinct. Ces théoriciens ont voulu qu'une simple règle de bonne organisation politique corresponde à une sorte de réalité métaphysique”.

Prin urmare „separația puterilor” nu înseamnă izolarea lor ermetică; puterile nu au o viață proprie, individuală, în cadrele Statului, ci, din potrivă, există o colaborare strânsă între ele.

Teoria separației puterilor în Stat, așa cum o înțeleg mulți încă și azi, aparține istoriei. Principiul a fost importat în Franța din Anglia, țara constituționalismului, de către Montesquieu servind de armă puternică în lupta contra autocrației. Astăzi însă dacă s'ar aplica principiul „separației puterilor” în sensul semnificației sale literale s'ar întrona un regim de anarhie completă: puterile independente mereu în conflict ar paraliza orice viață de Stat și ar constitui adevărate State în Stat. Se poate ușor imagina se ar însemna o aplicare literală a principiului separației puterilor de Stat atunci când s'ar interzice bunăoară Administrațiilor publice de a elabora cele mai neînsemnate regulamente și ordonanțe ale administrațiilor locale, urmând ca aceste regulamente și ordonanțe să fie de căderea exclusivă a legiuitorului.

Există dimpotrivă o adevărată **interpenetrare** a puterilor în Stat în sensul că în cadrele unei singure

puteri pot exista **mai multe funcțiuni** de natura celor trei puteri. Astfel spre pildă **puterea executivă** are trei funcțiuni: a) **activă** (administrația propriu zisă), b) **deliberativă** (care conține o părțică din atribuțiunile puterii legislative; de ex.: consiliile comunale, județene), c) **sancționantă** (de natura puterii judecătorești, adică diferitele comisii, din care fac parte administratori și magistrați și care judecă diferite contestații și apeluri ca de ex. în materie de impozite, vămuri, etc.)

La fel și puterea **legislativă** dispune de funcțiuni de natura celorlalte puteri de ex.: actele administrative ale Parlamentului și Senatului care pot fi atacate în contencios administrativ, sau acte administrative ale Corpurilor Leguitoare ce îmbracă **forma** de legi cum sunt spre pildă autorizațiunile date Ministerelor de a încheia contracte, declarația de utilitate publică în vederea exproprierii, etc., sau pe de altă parte deciziunile disciplinare date de Președintele Camerei deputaților sau Comisiunea de disciplină împotriva deputaților care s'au abătut dela Regulamentul Camerii, invaliditatea alegerilor pronunțată de Adunare, etc.

În fine puterea **judecătorească** la fel poate îndeplini unele funcțiuni de natura celorlalte puteri, cum ar fi spre pildă deciziunile Secțiunilor Unite ale Inaltei Curți de Casațiuni care au valoarea și puterea unor adevărate legi interpretative cu deosebirea că cele din urmă au un caracter retroactiv, sau bunăoară controlul constituționalității legilor. Pe de altă parte instanțele judecătorești statuând în materii administrative date în competența lor, cum sunt de pildă instanțele de recurs în materie de impunere, (Tribunalele), care, judecând ca instanțe de contencios de **reformare** (v. mai jos), odată ce după **anularea** proceselor verbale de impunere intră în judecarea fondului, pot împieta asupra atribuțiunilor Administrației Financiare atunci când stabilesc impunerea reală care se va executa de către autoritățile financiare.

În ce privește contenciosul administrativ, atribuit puterii executive, el nu poate fi contrar principiului separației puterilor în Stat, din simplul motiv că **în zona unde este situat contenciosul administrativ separația puterilor este**, dacă nu inexistentă, dar cel puțin **imperceptibilă**. Într'adevăr, contenciosul administrativ se găsește situat pe granițele puterii judecătorești și executive; el este, ca să zicem așa un lampon între cele două puteri susmenționate. Nu se poate afirma că jurisdicțiunea administrativă aparține mai mult puterii judecătorești decât puterii executive.

Este încontestabil că odată ce contenciosul administrativ nu mai este o cale ierarhică și este organizat pe baza procedurii contradictorie, tribu-

nalul administrativ va **judeca**, în principiu, la fel ca orice altă instanță judecătorească. **Iată deci prima fază care este judiciară.** Din momentul însă ce Curtea administrativă dă sentința el va **administra** căci prin contenciosul de reformare instanță de jurisdicție administrativă va reforma actul administrativ ilegal înlocuindu-l cu unul legal, iar prin contenciosul de anulare ea se va comporta ca un adevărat superior ierarhic al administrației, care aprobă sau respinge actele administrațiilor din subordine. **Iată deci faza a doua, administrativă, a procedurii jurisdicționale administrative.** Să mai adăugăm că sentința dată de instanța administrativă, în materie de contencios de anulare, nu se poate asemăna cu sentința dată de o jurisdicțiune de drept comun, căci sentința administrativă prin care se anulează un act administrativ ca ilegal va avea efect față de toți cetățenii atinși în drepturile lor prin actul ilegal — acesta fiind anulat cade față de toți — pe când sentința instanțelor de drept comun nu are efect decât între părțile prigonitoare (v. mai sus).

Se adevărește deci teza susținută de autorii francezi după care „tribunalele administrative când judecă nu fac altceva, decât să continue să administreze” de dată aceasta însă în mod legal și în contradictoriu cu cei interesați.

În ce privește organizarea tribunalelor administrative se poate oare susține că ele trebuiesc plasate în organizația judecătorească atunci când ele după cum am văzut, nu fac în ultima analiză decât să continue să administreze, împrumutând de la puterea judecătorească, în oarecare măsură, doar procedura?

Argumentul decisiv care pledează în favoarea atribuirii jurisdicțiunii administrative în cadrele **puterii executive** — în care contenciosul administrativ formează o funcțiune aparte, anume **funcțiunea sancționantă** — este acela care pune în vedere necesitatea independenței absolute a administrației, libertatea ei de acțiune, în vederea realizării binelui obștesc. Într'adevăr, din toate puterile de Stat executivul are rolul cel mai activ, mai **dinamic**. Judiciarul are dimpotrivă un caracter **static**. În cadrele executivului primează acțiunea **promptă**, satisfacerea **imediată, energică** și fără șovăire a necesităților publice, putându-se limita, sau suspenda chiar, drepturile private în cazul când necesitățile obștești ar cere aceasta sau când însăși existența Statului ar fi în pericol. Deci în fața executivului necesitățile publice primează, cerințele dreptului vin pe urmă, pe al doilea plan, iar satisfacerea cerințelor de drept se poate face chiar prin despăgubiri în cazul când măsurile luate în vederea binelui comun ar desființa drepturile private ale particulilor.

Quintesența executivului se rezumă deci în adagiul latin „**Salus rei publicae suprema lex esto**”.

Din contră, judiciarul având rolul de a aplica legea, el este **neutru**, static, neavând căderea de a cumpăni necesitățile publice pe care de altfel numai administrația le cunoaște în mod precis, el nu va putea fi „ **bunul despot**” care impune chiar cu **forța** o realizare a binelui obștesc.

Prin urmare nu se poate admite ca judiciarul, prin contenciosul administrativ plasat în cadrele lui, să stingenească activitatea administrativă, căci după cum am văzut a judeca în materii administrative nu este altceva decât de a continua să administreză. Or, nu poți administra dacă, nefăcând parte din administrație, nu cunoști necesitățile ei.

În al doilea rând **puterile în Stat nu sunt egale**. Întâia și cea mai principală putere în Stat este executivul. Dovada acestei afirmațiuni rezidă în teoria și practica creațiunii Statelor; prima organizație a unui Stat în formațiune este guvernul „**de facto**” emanație a unui popor înarmat căruia i s-a recunoscut calitatea de beligerant sau care prin alt mijloc decât calea armelor și-a manifestat voința de a se organiza într'un Stat. În acest Stat în formațiune primul organ este deci guvernul. Celelalte puteri se organizează pe urmă, prin scindare din executiv.

Dar fiindcă teoria separației puterilor în Stat este un principiu de **organizare** a Statului asemănător principiului economic al **diviziunii muncii**, deci un principiu practic, iar nici decum un principiu de pură doctrină de filosofie a dreptului, să căutăm care sunt avantajile practice obținute prin atribuirea contenciosului administrativ unor curți administrative?

Ele sunt multiple :

1. Procedura mai simplă și deci mai rapidă;
2. Putința de specializare a magistraților;
3. Curțile Administrative au porțile mai larg deschise decât instanțele de drept comun; cei interesați, chiar dacă nu sunt lezați în drepturile lor pot să atace înaintea jurisdicției administrative actele **ilegale** ale administrațiilor publice;
4. Instanțele speciale de jurisdicție administrativă, din care fac parte și foști funcționari superiori, cunosc mai bine nevoile administrației, decât magistrații instanțelor de drept comun. Curțile Administrative condamnă Administrația când este cazul fără șovăire sau jenă, căci Administrația se judecă pe ea însăși, adică Administrația sancționantă corectează erorile săvârșite de administrația deliberantă sau activă. Totul se petrece așazicând **în familie**. Jurisdicțiunea Administrativă cunoaște mai bine nevoile administrației, știe mai bine până unde se pot întinde drepturile ei și găsește mai lesne soluția pe care o cere atât necesitățile publice superioare cât și interesele legitime ale cetățenilor. În fine ea poate să statueze și „**ultra petitum**” și să judece în **echitate** peste

litera rigidă a legii. Jurespundența Consiliului de Stat francez poate fi citată ca exemplu în acest sens: ea se înspiră adesea numai din principii de echitate și demulțorii chiar și peste cererea lezăturii. Deci jurisdicțiunea administrativă comportându-se ca un adevărat șef ierarhic al Administrației este mult mai în măsură să judece pricinile administrative decât instanțele judecătorești;

5. În fine, contenciosul de reformă nu poate fi organizat în cadrele puterii judecătorești fără a se comite o impietare asupra atribuțiilor administrației, căci pe calea contenciosului de reformare instanța este chemată nu numai să anuleze actul administrativ ci să-l și refacă, înlocuindu-l cu unul legal.

Iată pentru ce tendința actuală în toate țările care nu au avut tribunale administrative — chiar și în Statele carora le repugna ideea contenciosului administrativ cum e Anglia și Belgia — al căror sistem de contencios adm. le-am adoptat și noi la diferite epoci — este de a crea tribunale administrative, având în vedere că se constată din ce în ce mai mult insuficiența tribunalelor de drept comun de a asigura o bună justiție administrativă. (v. asupra detaliilor: E. Botis: *Le contentieux administratif des travaux publics*, p. 293).

II.

Am arătat până acum care sunt inovațiile teoretice introduse de proiectul noii legi administrative cu privire la organizarea Curților de justiție administrativă. Am spus că deși proiectul este bun, totuși el nu a putut pune sfârșit incoerenței ce subsistă și pe mai departe în contenciosul nostru administrativ și pe care proiectul nu le-a putut înlătura. Această incoerență nu va putea dispărea decât odată cu modificarea legii din 23 Decembrie 1925.

Pentru a putea vedea în ce constă această incoerență, va trebui să aruncăm o privire asupra diferitelor ramuri ale contenciosului administrativ și apoi să vedem dacă legile noastre asupra contenciosului administrativ pot sau nu pot satisface exigențele unei raționale organizări a jurisdicției administrative.

Distingem următoarele ramuri ale contenciosului administrativ :

1. **Contenciosul de anulare**, prin care se atacă înaintea jurisdicției administrative actul administrativ ilegal și să urmărește **anularea lui**.

2. **Contenciosul de plină jurisdicțiune**, prin care se atacă înaintea instanțelor administrative actul administrativ ilegal și se urmărește, **pe lângă anularea** aceluia act și a) **refacerea** actului, adică înlocuirea lui cu unul legal (contencios de reformă) sau b) **acordarea de daune-interese** pentru pagubele suferite de cel lezat prin actul ilegal.

3. **Contenciosul de daune**, prin care nu se urmărește anularea actului ilegal, ci se cere numai repararea daunelor suferite. Acest contencios are loc în următoarele cazuri: a) **actul administrativ** s'a consumat deja producându-și efectul păgubitor și deci anularea actului nu mai poate da satisfacție celui lezat, b) nu există act administrativ ci numai o pagubă cauzată printr'un **fapt administrativ**, ca de ex. reaua funcționare a unui serviciu public, sau daune cauzate prin executarea unor lucrări publice, etc.

4. **Contenciosul administrativ de drept comun**, (în opoziție cu contenciosul administrativ prin atribuțiunea legii) este acela ce cuprinde toate pricinile administrative care nu au fost atribuite în mod expres de către legiuitor instanțelor administrative, pricini în care Statul este angajat în calitatea sa de **putere publică**.

Aceste patru ramuri ale contenciosului administrativ cuprind toate actele administrative — unilaterale sau bilaterale, de autoritate sau de gestiune — în care Statul se comportă ca **putere publică** și numai actele de drept comun ale administrației — pe care administrația le îndeplinește ca orice alt particular — vor fi exceptate contenciosului administrativ. Tot așa și daunele cauzate de administrație în calitatea sa de putere publică sunt de competența tribunalelor administrative.

Iată deci limitele normale și raționale a contenciosului administrativ, așa cum el este organizat în Franța, țară unde justiția administrativă are o tradiție adânc înrădăcinată în viața de Stat, căci contenciosul administrativ francez își trage originea din vechea „*Curia Regis*” din care s'a scindat apoi tribunalul suprem administrativ al Franței așa că în secolul al XVII-lea Consiliul Regelui își are așa zisul „*Conseil des dépêches*” care era o secțiune administrativă a justiției regale exercitată personal de către Rege (**justice retenue**) în opoziție cu celelalte curți de justiție care funcționau pe baza unei delegațiuni a suveranului (**justice déléguée**). Astfel Contenciosul Administrativ francez prezintă un sistem legislativ **organic** născut din îndelungata practică administrativă și pedesupra diferitelor regimuri politice care s-au succedat și care regimuri, cu toate că diferite și fundamental opuse, nu i-au putut modifica esența. Or această **esență**, această **bază** a contenciosului administrativ francez se rezumă în fraza lui **Loysel** care exprimă interdicerea de a cita administrația regală înaintea justiției („*mettre la Couronne au greffe*”) ceea ce înseamnă că administrația regală nu putea fi judecată decât de către secția administrativă a Consiliului Regelui (*Conseil du Roi*). Republica a menținut acest sistem, căci ea nu a făcut altceva — zice **Laferrière** — decât a continua prin raționament

sistemul instinctiv al Monarhiei, căci nici sub Republică Administrația nu putea fi judecată de către Tribunalele ordinare. În fine Napoleon reorganizând Consiliul de Stat - care cu Resurația și apoi după al Doilea Imperiu își perde atribuțiunile legislative, - pune bază Contenciosului Adm. administrativ francez de astăzi, dat în competența **Consiliului de Stat** și în unele materii ca instanța primă în căderea **Consilier de Prefectură**.

Astăzi, ca și în trecut, sistemul contenciosului administrativ francez rezidă în următoarea formulă. 1° a feri administrația de amestecul tribunalelor ordinare întrebările ei când ea se manifestă ca putere publică. Deci o administrație puternică și independentă. 2° În același timp o administrație puternică trebuie să puie la îndemâna cetățenilor, lezați în drepturile și interesele lor prin actele ilegale ale administrației, mijloace perfecte de apărare prin crearea unor căi de atac foarte larg deschise, prin care să se garanteze nu numai drepturile, dar și interesele legitime ale cetățenilor și prin care să se repare toate pagubele cauzate de administrație chiar și fără vina ei. Formula de mai sus constituie un raport direct: **Cu cât administrația este mai puternică și mai activă în realizarea necesităților publice, cu atât contenciosul administrativ este mai perfect organizat și mai larg deschis celor interesați.**

Să vedem acum care sunt principiile contenciosului administrativ român.

Înainte de toate trebuie să constatăm o totală lipsă de concepție de ansamblu datorită desigur faptului că la diferite epoci ale înființării contenciosului nostru administrativ noi am împrumutat diferite sisteme (belgian, englez, american). Dar, lucru curios, până la 1929 când s'au înființat Comitetele de Revizuire (care se pot asemăna cu Tribunalele Administrative (Conseils de préfecture interdépartementaux) create în 1926 de către guvernul Poincaré), și în afară de Consiliul de Stat alui Cuză Vodă care a durat doi ani, noi nu ne-am inspirat deloc de la cea mai autentică sursă a contenciosului administrativ, din acel sistem al jurisdicțiunii administrative franceze, care astăzi este obiectul admirațiunii juriștilor din toate țările, inclusiv și tocmai **Belgia** (de ex. Zuylen, Picard, Velge), **Anglia** (Blackstone, Allen, Dicey care a fost convins de către Prof. Jêze despre superioritatea sistemului francez) și **Statele-Unite** (Laski, Port, etc.). Numai noi românii cari în materie legislativă de mult ne inspirăm din Franța de data aceasta, tocmai de data aceasta, am părăsit sursa noastră de inspirație refuzând să orientăm sistemul contenciosului nostru administrativ spre acel francez și să profităm de rezultatele excelente ale unei expe-

riențe de peste un secol a Consiliului de Stat Francez, care prin jurisprudența sa a creat dreptul administrativ modern. Or **Dreptul Administrativ francez** — operă grandioasă a geniului juridic francez — este astăzi tot atât de considerat în lumea juridică de pretutindeni ca și Codul Napoleon la începutul secolului trecut, când a fost adoptat de aproape toate popoarele civilizate.

Iată sistemele adoptate de legiuitorul român în organizarea contenciosului administrativ, dela înființarea contenciosului administrativ și până astăzi:

1. Legea din 11 Februarie 1864 crează Consiliul de Stat având rolul unui Consiliu Legislativ combinat cu atribuțiuni de contencios administrativ, după modelul francez, cu deosebirea că deciziunile Consiliului de Stat român erau simple avizuri pe care administrația avea facultatea să le urmeze sau să le refuze.

2. Art. 131 al Constituției din 1866 desființează Consiliul de Stat. Legea din 9 Iulie 1866 crează un **contencios de daune**. Actele ilegale ale Administrației nu sunt anulate ci instanțele judecătorești acordă indemnizațiuni pentru pagubele cășunate (sistem belgian).

3. Legea din 1 Iulie 1905 inaugurează un contencios de anulare dat în căderea secției a III-a a Inaltei Curți de Casațiuni, în prima și ultima instanță (sistem american). În baza sentinței de anulare se pot apoi cere daune-interese înaintea instanțelor ordinare.

4. Legea din 25 Martie 1910 restabilește sistemul din 1866.

5. Legea din 17 Februarie 1912 crează un contencios de ilegalitate pe cale de **excepțiune** (incident) ridicată înaintea instanțelor ordinare care, în cazul când cererea este întemeiată, nu anulează actul ci înlătură numai aplicarea lui (sistem belgian).

6. Legea din 23 Decembrie 1925 crează în fine sistemul în vigoare astăzi care este de altfel contrar art. 107 al Constituției din 1923 în sensul că legea face distincțiune între **actele administrative de autoritate** și actele administrative de **gestiune**, pe când art. 107 din Constituțiune nu face această distincțiune. Acest sistem constituie un contencios administrativ de anulare și un contencios administrativ de **plină jurisdicțiune** (anulare și despăgubire) deci în această privință sistemul legiuitorului din 1925 se aseamăna cu sistemul francez de care diferă însă fundamentul prin faptul că în sistemul nostru. 1. Instanțele de contencios sunt cele judiciare (Curtea de Apel și s. III-a a Inaltei Curți de Casațiuni). 2. Deciziunile de anulare nu au efect „*erga omnes*” ci numai între prigonitoarele părți, deci s-a organizat o cale de contencios administrativ **obiectiv** după principiile procedurale ale dreptului comun (con-

cepție civilistă a dreptului administrativ și fundamental greșită căci cu act administrativ nul este nul față de toți. 3. Numai particularul lezat în **drepturile** sale, are calitatea să urmărească anularea actului administrativ ilegal (concepțiune civilistică și profund greșită căci în dreptul administrativ lezarea unui interes poate fi tot atât de păgubitor ca și lezarea unui drept). 5. Distincțiunea între actele administrative de gestiune și autoritate a fost abandonată de către Consiliul de Stat francez la 1889 și este considerată astăzi de unanimitatea doctrinei franceze ca lipsită de orice criteriu științific. Așa că în ultima analiză ceea ce este original și românesc în sistemul legii din 1925 a fost obținut prin nesocotirea principiilor fundamentale ce guvernează contenciosul administrativ. Acest sistem mai este și **anti-social**, după cum am arătat mai sus.

7. Legile din 3 August 1929, 3 Ianuarie 1930 și 13 Iulie 1931 institue Comitetele Locale și Comitetul Central de Revizuire ca instanțe tutelare cu atribuțiuni de contencios administrativ, al căror decizii sunt supuse în recurs Inaltei Curți de Casațiuni s. III-a. Prin Comitete s'a creat un sistem de contencios de **anulare** și un contencios de **plină jurisdicțiune** în sensul de **anulare și reformare** a actelor administrative lovite de ilegalitate. Sistemul se aseamănă cu cel francez de care se deosebește prin aceea că instanțele de jurisdicțiune administrativă (Comitetele de Revizuire) sunt plasate sub controlul puterii judecătorești (Inalta Curte de Casațiune) și că se crează trei grade de jurisdicțiune.

Deci în momentul de față avem următoarele căi de contencios administrativ :

a) Două căi de contencios administrativ de **anulare**: una care pornește dela Curtea de Apel și se termină la Secția III-a a Inaltei Curți de Casațiuni competente de a examina **toate** actele administrative de **autoritate** a administrațiilor **atât locale** cât și **centrale**, și alta care pornește dela Comitetul local de Revizuire, trece pe la Comitetul Central de Revizuire și se termină la Curtea de Casație s. III-a și care are căderea de a examina **numai** actele administrațiilor **locale**, nefăcându-se în schimb distincțiune între actele administrative de **autoritate** și cele de **gestiune**. Întâia este deschisă numai reclamantului care poate dovedi lezarea unui drept al său prin actul ilegal, a doua este deschisă și celor interesați direct și **personal**.

b) O cale de contencios administrativ de **plină jurisdicțiune** (anulare și **daune**) creată de legea din 23 Dec. 1925 și dată în căderea Curților de Apel și a Inaltei Curți de Casațiune.

c) O altă cale de contencios administrativ de **plină jurisdicțiune** (anulare și **reformă**) dată în căde-

rea Comitetele de Revizuire și sub controlul Inaltei Curți de Casațiuni.

Ne lipsește în schimb :

1. **Contenciosul administrativ de daune** care în legislația noastră aparține dreptului comun și competenței jurisdicțiunilor ordinare.

2. **Contenciosul administrativ de drept comun**, inexistent la noi, care ar avea menirea de a atrage toate cauzele administrative care nu au fost expres atribuite de legiuitor instanțelor de jurisdicțiune administrativă. Acest contencios în Franța se bazează pe texte de legi constituționale (legile din 16-24 Aug. 1790, Const. din 3-14 Sept. 1791, decret din 16 Fructidor an. III) și pe art. 127 din Codul penal care interzice judecătorilor sub sancțiunea degradățiunii civice „de a tulbura prin orice fel operațiunile administrative” și „de a se amesteca în materiile atribuite autorităților administrative”. Dealtfel interdicțiunea este reciprocă: a celeas texte interzic și administrației de a „întreprinde ceva asupra atribuțiunilor puterii judecătorești” „asupra funcțiunilor judiciare, îngereându-se a cunoște drepturile și interesele private de căderea tribunalelor”, decât această interdicțiune a fost interpretată în sensul că jurisdicțiunea administrativă aparținând puterii executive în cadrul căreia formează o **funcțiune**; funcțiunea administrației sancționatoare, osebিতা de funcțiunea administrației active și deliberante (**teoria separației funcțiunilor**), interdicțiunea are rolul de a împiedeca un conflict între jurisdicțiunea administrativă și instanțele ordinare. Deci în Franța când vre-o cauză administrativă ajunge din întâmplare înaintea tribunalelor ordinare și conflictul este ridicat și admis de Tribunalul de Conflict, instanța judiciară își declină competența, deși nici un text de lege nu a dat cauza în competența jurisdicțiunii administrative.

La noi contenciosul administrativ de drept comun numai atunci va fi posibil când justiția administrativă va fi complet separată de instanțele ordinare. În cazul acesta conflictul se va putea ridica înaintea instanțelor ordinare, chiar și atunci când cunoașterea litigiului din speță nu a fost atribuită expres competenței jurisdicției administrative

*

Cum se încadrează proiectul Curților Administrative în această situație haotică a contenciosului nostru administrativ ?

Prin transformarea Comitetele de Revizuire în Curți Administrative s'a corectat reforma legiuitorului din 1929 aducându-se îmbunătățirile menționate și expuse mai sus. Decât structura jurisdicțiunii noastre administrative rămâne aceeași:

Căile de contencios administrativ de anulare ale legii din 23 Dec. 1925 (Curțile de Apel -- Curtea

de Casație s. III-a) și cele ale legilor din 1929—1931 modificate prin proiectul Curților Administrative (Curțile Locale Administrative și Curtea Superioară Administrativă) devin aproape **paralele** întrucât proiectul de Lege Administrativă din 1935 nu face distincțiune între actele administrațiilor de sub tutelă — care sub regimul Comitetelor de Revizuire erau de căderea exclusivă a Comitetelor — și actele administrațiilor centrale. Așa că în privința aceasta eel lezat în **drepturile** sale printr'un act ilegal al administrațiilor centrale va înainta acțiunea sa de anulare fie Curții de Apel fie Curții Locale Administrative. Dar numai C. L. A. vor fi competente când lezatul în drepturile sau interesele sale va urmări nu numai anularea actului ilegal ci și reformarea aceluia act. Dimpotrivă, când lezatul în drepturile sale va cere și **daune-interese** pe lângă anularea actului ilegal el va trebui să-și introducă acțiunea la Curtea de Apel statuând ca instanță de contencios administrativ. În fine în cazul când va fi vorba de un act de gestiune, anularea lui se va putea cere numai înaintea Curții Locale Administrative. Cum însă calea de atac a Curților Administrative nu este organizată de către proiectul Legii Administrative din 1935, în așa fel încât lezatul să poată obține și daune-interese în cazul când prin actul ilegal i s-ar cășuna pagube, rezultă că o acțiune de anulare combinată cu o cerere de despăgubire, admisibilă pe calea contenciosului legii din 1925 (Curtea de Apel) când ea se referă la acte adm. de autoritate este inadmisibilă înaintea Curții Administrative, atunci când e vorba de acte de gestiune.

*

Deci primul defect al jurisdicțiunii noastre administrative — defect pe care proiectul din 1935 al Curților Administrative nu l'a înlăturat — este existența a celor două căi de contencios administrativ de **anulare** aproape **paralele** și greu de separat, ceea ce constituie un inconvenient destul de grav și din punct de vedere practic.

În al doilea rând, sunt o serie de acte administrative de **gestiune publică** (4) ca de exemplu con-

(4) Teoria clasică bipartită a actelor administrative, abandonată astăzi de unanimitatea doctrinei franceze și jurisprudența Consiliului de Stat francez poate fi totuși admisă cu următorul corectiv: să se facă distincție între actele de gestiune **privată** și actele de **gestiune publică**. Astfel va trebui să distingem următoarele grupe ale actelor administrative:

a) **actele de autoritate** prin care se interzice sau ordonă ceva de către administrațiune în calitatea sa de putere publică.

b) **actele de gestiune privată** care sunt acte de drept comun sau simple acte de gestiune, săvârșite de administrație ca orice alt proprietar, și care act sunt supuse fără excep-

tractele administrative, pe care jurisprudența Înaltei Curți de Casațiuni le-a asimilat actelor administrative de autoritate și le-a atras în competența contenciosului administrativ (5) care sunt în acelaș timp și de căderea jurisdicțiunii Curților Administrative. Ori, cu toate că astăzi actele de gestiune **publică** sunt incontestabil de competența contenciosului administrativ și deci, ca atare, competența lor este de **ordine publică** fiind una „*ratione materiae*”, — totuși în contractele noastre administrative **clauza compromisorie** este de stil. Astfel, din lipsa unei atitudini nete a legiuitorului nostru litigiile născute din contractele administrative — în care banul contribuabilului este atât de serios angajat — și astăzi pot fi tranșate pe calea **arbitrajului** inadmisibil, absurd și contrar tuturor normelor de drept public, (v. **Botis**: Arbitrajul în materie de contracte de lucrări publice. Pand. Rom. No. 9/934 și Le Contentieux Administratif des Travaux Publics, Paris 1934). În urma arbitrajului Statul nostru a suferit atâtea umiliri și pagube (v. afacerile **Hallier** și **Stewart**) încât ar fi de o importanță covârșitoare ca legiuitorul să intervie **categorie** și să **atribue** cunoașterea actelor de gestiune **publică** contenciosului administrativ, căci în lipsa unui contencios administrativ de drept comun (v. mai sus) jurisprudența Curții de Casațiune nu este respectată de către Statul nostru, atunci când el recurge la arbitraj, inserând clauza compromisorie în

țiune dreptului comun, cu derogările legilor administrative, și competenței instanțelor ordinare, și în fine:

c) **actele de gestiune publică** pe care administrația le încheie în **calitatea sa de putere publică pentru satisfacerea intereselor publice directe**, în mod direct și nemijlocit, prin servicii publice, acte care conferă Statului dreptul de a avea unele privilegii exorbitane. Aceste acte sunt supuse regimului de drept public și competenței instanțelor administrative. Elementul contractual ce intervine în structura acestor acte, faptul că la încheierea lor au contribuit două voințe: una a administrației care în calitatea sa de putere publică, are datoria de a asigura prin lucrări și servicii publice satisfacerea necesităților obștești, și alta a unui particular co-contractant care urmărește un beneficiu, nu transformă aceste acte de putere publică în simple acte de gestiune ce orice proprietar poate să încheie, căci numai administrația deține puterea de a impune sacrificii și de a beneficia de unele prerogative, în vederea realizării intereselor publice (de ex. exproprierea, servituțiile de utilitate publică, etc.).

(5) v. Cas. III. No. 279 din 20 Febr. 1929, P. S. 1929, p. 569; No. 1030 din 2 Iulie 1929, P. S. 1929, p. 668; 17 Nov. 1925, P. R. 1926, I. 10; No. 484 din 18 Martie 1931, P. S. 1931, p. 375; Apel București, No. 122 din 7 Martie 1930, Bul. C. A. 1930, p. 193. În acelaș senz: Trib. Ilfov, s. II-a No. 2355 din 3 Februarie 1933, Rep. de Jurispr. Adm. 1933, col. 65; Cas. III-a dec. No. 1917 din 26 Nov. 1934, Rep. Jurispr. Adm. 1935, col. 835; și **jurisprudența Comitetelor de Revizuire**: Com. Loc. Rev. București s. I-a, din 22 Febr. 1933, Rep. Jurispr. Adm. 1933, col. 30.

majoritatea contractelor sale administrative. Iată deci un al doilea inconvenient al sistemului nostru de contencios administrativ.

Un al treilea defect al contenciosului nostru administrativ este faptul că astăzi jurisdicțiunea administrativă aparține atât Curților Administrative cât și Curților de Apel. Din această cauză și în lipsa unui contencios administrativ de drept comun nu se poate pune Contenciosul administrativ pe baze raționale și nu se poate stabili o jurisprudență administrativă mai constantă și desbrăcată de o concepțiune civilistă, jurisprudență care să contribuie apoi la dezvoltarea dreptului administrativ și la degajarea principiilor sale fundamentale. Mai mult încă; prin faptul că în proiectul din 1935 **Curtea superioară Administrativă** este suverană și nesupusă, la fel ca actualul Comitet Central de Revizuire, controlului Inaltei Curți de Casațiuni, se va crea inevitabil **două jurisprudențe paralele**, în aceeași materie de contencios de **anulare** (v. mai sus): una a Inaltei Curți de Casațiuni statuând ca ultima instanță a contenciosului administrativ al legii din 1925 și alta a Curții superioare Administrative.

Un al patrulea defect a contenciosului nostru administrativ este lipsa unui contencios administrativ de daune care să scoată responsabilitatea administrației din cadrele stricte ale dreptului comun. În dreptul public nu se poate admite responsabilitatea Statului bazată **exclusiv** pe ideea de **culpă**, căci există fapte ale Administrației care pot da naștere la despăgubiri fără ca Statului să i-se poată imputa o cât de mică neglijență. (De ex pagubele cauzate proprietarilor riverani (vecini) în decursul executării lucrărilor publice, pagube care nu au nimic comun cu exproprierea, etc.).

Iată deci în concluzie, principalele neajunsuri a căror corectare rămâne de datoria legiuitorului. Primul pas spre **consolidarea și independența** justiției administrative este făcut prin proiectul legii administrative din 1935. Urmează acum opera de **raționalizare**.

Or, această raționalizare a contenciosului nostru administrativ nu se poate altfel obține decât prin fuziunea celor două jurisdicțiuni administrative: ale legii din 1925 (Curțile de Apel) și ale viitoarei legi Administrative din 1926 (Curțile Administrative) și

contopirea lor în cadrul celor din urmă sub controlul suveran al Curții Superioare de Justiție Administrativă. Membrii Curților Administrative să fie recrutați dintre foști funcționari superiori administrativi de carieră, specialiștii dreptului administrativ (profesori și conferențieri de Drept Administrativ) și dintre Consilieri la Curtea de Apel respectiv la Inalta Curte de Casațiune.

Odată această fuziune realizată să se voteze o lege, care să conțină următoarele dispozițiuni:

Toate litigiile născute între Stat, județ, comună sau alte administrațiuni publice, acționând ca puteri publice, pe de o parte și particularii lezați în drepturile sau interesele lor legitime pe de altă parte, sunt de competența exclusivă a jurisdicțiunii administrative.

Toate litigiile izvorite din acte administrative, unilaterale sau bilaterale de autoritate sau gestiune încheiate de Administrațiile publice în a lor calitate de puteri publice, sunt de căderea exclusivă contenciosului administrativ.

Nu sunt exceptate contenciosului administrativ decât litigiile privitoare la actele de drept comun pe care Statul le încheie ca orice alt particular.

Numai în felul acesta se va putea cădi o temelie rațională contenciosului administrativ român pus astfel în concordanță cu marile principii ce guvernează dreptul public. Apoi, cu ajutorul jurisprudenței administrative, se va putea realiza transformarea dreptului administrativ care nu poate fi numai o expunere ori cât de pedantă, a nenumăratelor legi administrative ci o ramură vie a dreptului public, care își derivă principiile sale fundamentale, din practica de toate zilele a vieții administrative, din lege și echitate.

În fine, astfel se va putea cu adevărat garanta nu numai drepturile dar și interesele administrațiilor, ceea ce în ultima analiză este o regulă de înțelepciune politică, căci un contencios administrativ rațional, bine organizat și larg deschis aduce cu sine: descongestionarea Ministerelor de nenumăratele cereri grațioase, sentimentul de încredere al cetățeanului, liniștea, ordinea socială și dominațiunea dreptății și echității în raporturile dintre Stat și administrații săi.

Observațiuni și păreri asupra Legii Administrative.

Nomenclatura comunelor. (Art. 3 alin. ultim.)

La schimbarea numelui comunelor, să se ceară și avizul prefectului, putând hotări chiar contrar încheierii consiliului comunal când avizul prefectului este bine motivat și apără interesele naționale. Aceasta pentru cazul când un consiliu, sesizat fiind de autoritățile superioare, ar refuza să dea comunei o numire românească.

Procedura electorala. (Art. 7 alin. ultim.) Deodată cu listele electorale revizuite să se prezinte judecătorului și listele electorale din anii 1925 până la 1935 pentru a se verifica dacă de fapt au fost înscrși la revizuire, cei omși și șterși în mod scriși acum la revizuire, cei omși și șterși în mod ilegal în trecut. După această verificare, listele vechi se vor restitui primăriei. Această o găsesc de necesar, ca nu cumva primarul însărcinat prin lege cu revizuirea, să omită alegători, — cum s'a întâmplat în trecut.

(Art. 13). Cele 30 zile libere până la data alegerii, să fie socotite dela data publicării deciziei de convocare în buletinul județului, iar nu dela data afișării, — pentru motivul că, probabil vor fi județe unde se va da o singură deciziune de convocare pentru mai multe comune și aceasta deciziune nu va putea fi afișată în toate comunele în aceeași zi. Buletinul județului se trimite regulat la toate primăriile din județ.

Pentru a nu cauza prea mari cheltuieli comunelor rurale — care și așa au venituri foarte reduse — afișarea deciziei de convocare la primărie să nu se facă de judecător, ci de către notar. Procesul verbal de afișare îl va trimite judecătorului. Notarul funcționar de carieră cu pregătire superioară, reprezentantul autorității, — va putea foarte bine și punctual îndeplini această atribuțiune, fără ca primăria să aibe vre o cheltuială. Afișarea prin magistrat ar însemna pentru comună o cheltuială de cel puțin 500 Lei (diurne și transport).

Constituirea consiliilor. (Art. 48 alin. 2). Pentru a preveni abuzurile din trecut, cred să se dea drept unui număr de 10 alegători, de a se adresa magistratului cerând constituirea consiliului, atunci când organul competent nu ar fi procedat la constituire în termen de cel mult 10 zile dela validarea alegerii.

Disolvarea consiliilor. (Art. 165, punct a.) Să se precizeze că, în cazul dat amenda va fi aplicată de

către autoritatea tutelară după două convocări consecutive, iar apoi se va face a treia convocare. Conform art. 44, alin. 2, consiliul aplică amendă consilierilor individual cari lipsesc dela ședințe. Dar dacă acel consiliu nu se adună în număr legal, nu poate ține ședință și nici nu poate amenda pe cei absenți. Amenda se va aplica de către autoritatea tutelară, ar fi bine să fie stabilită la suma de cel puțin 1000 lei, pentru că am văzut consilieri, cari dinadins nu s'au întrunit în număr legal și au plătit amenda de câte 50 Lei, numai ca să fie disolvați. Astfel cu ușurință se poate disolva un consiliu în care este reprezentată și opoziția, majoritarii preferând să fie disolvat un asemenea consiliu.

Funcționarii administrațiilor locale. (Art. 86).

În ce privește funcționarii județeni, sunt pentru a se modifica dispoziția legii în sensul, că numirea, înaintarea, licențierea și pedepsirea funcționarilor județeni, să se facă de prefect împreună cu delegația județeană pentru cei până la gradul de subprefect de birou inclusiv, iar pentru ceilalți de prefect împreună cu consiliul județean.

Funcționarii comunali, cred că nu pot fi lăsați la discreția primarilor. Nu sunt pentru a admite ca primarul rural să dispună asupra funcționarului care are bacalaureatul și diploma de notar. Înțeleg aici pe contabili, impiegații și toți ceilalți cu studii secundare și profesionale administrative. Sunt de părere, că numirea, înaintarea, licențierea și pedepsirea funcționarilor comunali, să fie dată în competența consiliilor comunale.

Comunele balneare. (Art. 111). Acest articol ar fi de complectat astfel, că primarul numit în aceste comune trebuie să posedă un titlu academic sau să fie provenit din ofițer superior activ.

Subprefectul. (Art. 97). Să fie complectat cu un text care să asigure subprefectului — pe lângă salariu — locuință, încălzit și iluminat, precum și o indemnizație de transport ce se va fixa anual de către consiliul județean. Dacă pretorul și notarul are drept la aceste competențe, atunci nu e decât just și echitabil, să le aibe și subprefectul, care va fi recrutat dintre pretorii inamovibili. Nu se poate ca un pretor avansat subprefect, să aibe mai puține drepturi și competențe decât ce a avut ca pretor.

Pretorul. Se insistă ca art. 117, alin. 2, să fie modificat în sensul, că licențiatii în drept cu exa-

menul de pretor, vor putea fi numiți direct în această funcțiune numai în cazul când se constată de către comisiunea de numiri, că nu s'au prezentat candidați cari întrunesc condițiunea din alin 1, adică cari au stagiul de 3 ani ca notar sau secretar de plasă. Cred, că este dreaptă această condiție, pentru că un candidat fără practică administrativă — știm foarte bine — nu poate sta alături de cel care a făcut 3 ani practică și are aceleași studii. Deci, chiar în interesul administrației și gospodăriei comunale, acești candidați cu stagiul, trebuie să fie preferați față de cei fără practică. Tot aci cred, că s'ar putea da dreptul și licențiatilor în științele de Stat ca să poată fi numiți pretori, cu condițiunea să fi avut la aplicarea legii o vechime de cel puțin 5 ani în administrație locală (județ sau comună). Aceștia sunt pregătiți în special pentru funcțiunile din administrația locală și mulți tineri cu 7 cl. de liceu sau școala superioară de comerț, în ultimii 2-3 ani nu s'au mai înscris la școlile de notari, ci la școala superioară de științe de stat, fiindcă se vorbea mereu că această școală are viitor în administrație. În textul votat de Senat, ei au fost trecuți ca putând fi numiți pretori.

Notarul. Nu numai în interesul notarului, dar mai ales în interesul locuitorilor din comunele rurale, ar fi de dorit să se voteze și la Camera textul art. 110 alin. 19 votat de Senat, prin care notarul ar căpăta dreptul de a redacta acte sub semnătură privată și a face cereri de înscriere în cartea funduară. Țăranul dela sate — dacă nu poate face aceste lucrări la notar — va trebui să lasă la o parte lucrările agricole și să meargă la oraș la avocat. Foarte ușor se poate întâmpla, ca țăranul nostru să aibe nevoie de un act chiar în toiul lucrărilor agricole și atunci având pe notarul în comună, acesta ar putea să-i facă actul într'o oră sau două pentru un onorar modest. — pe când dacă trebuie să meargă la avocat în oraș, pierde o zi întreagă dela lucru și are cheltueli

de deplasare pe lângă că tariful este mai mare ca cel al notarilor. Aci ar fi deci vorbă de apărarea intereselor locuitorilor dela sate, cari trebuie scutiți de sarcini și nu îngreunați.

Dispozițiunea cuprinsă în art. 129, să fie modificată în sensul că, notarul — pe lângă salariu — are drept și la o indemnizație de transport și locuință, iluminat și încălzit dela comună. Cuvintele „putând primi” din textul proiectului, nu sunt categorice, astfel că ușor s'ar putea întâmpla ca unele comune să nu voteze aceste competențe notarului. De aceea cred, că ar trebui un text imperativ și aceste cheltueli să fie considerate ca obligatorii pentru comună.

Procedura de petiționare.

Găsesc de foarte dreaptă și bună dispoziția că toate petițiunile se vor prezenta la biroul de primire, care le repartizează serviciilor pentru a cerceta și referi, înaintând-o apoi pentru soluționare. Șeful autorității, dacă întâmplător primește o petiție, nu va putea pune nici o rezoluție, ci o trimite biroului de primire pentru a urma calea și procedura mai sus descrisă. Astfel, funcționarul competent va cerceta și referi, imparțial fără sugestie și fără a fi fost îndrumat într'o anumită direcție prin rezoluția pusă pe petiție la prezentarea ei.

Foarte salutară este dispoziția, că șeful administrațiunii va trebui să motiveze dacă înlătură concluziile referatului și nu acceptă soluția propusă de funcționarul respectiv.

— : —

Aceste sunt numai câteva chestiuni, care au fost puse, poate în altă formă, de diferite asociații și corporațiuni ale funcționarilor administrativi chemați și poate cei mai competenți să-și spună părerile ce și-le au făcut în timpul serviciului de 10-25 ani.

Rămâne să vedem cum se va vota legea nouă.

Referent jud. I. Spătaru.

Finanțele locale și sănătatea satelor.

O nouă orânduire se pregătește pentru administrația țării.

În decurs de 10 ani, este pentru 3-a oră când se fixează noi cadre pentru administrarea și gospodărirea comunelor și a județelor, fără a mai aminti de modificările esențiale suferite, cari le-au schimbă atât de mult, încât autorii lor nu le mai recunosc.

Aceste schimbări atât de dese, lipsesc administrația țării de elementul indispensabil oricărei bune

administrații, de stabilitate.

Dar noi neavând puterea de a opri aceste tendințe de reforme pe cari le are orice guvern, va trebui să veghem ca interesul unei bune administrații să fie cât mai bine apărat.

Legea administrativă în curs de votare, cuprinde în ea și dispoziții privitoare la finanțele locale.

Administrația, care cuprinde în sine și noțiunea de gospodărire, pentru a putea corespunde cerințe-

lor, are lipsă de venituri sigure și ușor încasabile.

Degrevările fiscale trâmbițate în focul luptelor electorale, neținând seamă de interesele administrațiilor locale, au imobilizat orice inițiative creatoare, menținând în special în atmosfera administrativă a satelor o senzație de „cârpeală”, de provizorat.

Așanumitele degrevări fiscale au lovit interesele comunelor :

I. Prin scăderea veniturilor.

II. Prin majorarea sarcinilor.

Adeseori guvernele, pentru a justifica scăderile promise în campania electorală, văzând că bugetul Statului nu mai permite nici o scădere a veniturilor, fără a ține cont de mijloacele comunelor, au scăzut venitele acestora.

Astfel am avut : scăderea cotei de fond comunal, pentruca acum să ajungem la suprimarea totală a ei, scăderea cotelor adiționale și a adiționalelor de drum.

În același timp sarcinile au fost sporite, atât prin sporirea legală a cheltuielilor obligatorii, cât mai ales prin impunerea unor cheltuieli streine de gospodăria comunelor, cari ating până la 30% din bugetele comunale.

În categoria celor dintâi amintim: salariul notarului din bugetele comunelor, recensământul populației, cheltuieli de alegeri, etc.

În categorie celor din urmă sunt: întreținerea percepțiilor de circumscripție și de agenție, a agnților fiscali, localuri posturilor și secțiilor de jandarmi, indemnizații secretarilor, Pretorilor, plata impiegatilor preturilor, cal șefilor de secții, indemnizații de locuință, încălzit, luminat și transport medicilor de circumscripții etc., etc.

Aceste stări au dus la ruină așezămintele comunale existente și au împiedecat orice operă de gospodărie.

O statistică a contribuțiilor comunelor rurale pentru „sănătatea și ocrotirea socială” ar demonstra inexistența oricărei opere sanitare și de ocrotire.

Până când comunele plătesc atâtea cheltuieli, ce nu cad în sarcina lor, nu sunt în stare a plăti o moașă comunală cu pregătirea necesară, și majoritatea satelor au și astăzi moașe empirice, lipsite de cunoașterea celor mai elementare noțiuni de igienă.

Medicii rurali, având circumscripții foarte întinse și adeseori lipsiți de mijloacele de transport, cu conturi de deplasări neachitate ani de zile, dau o asistență întârziată și ca urmare ineficace.

Din aceste motive mortalitatea infantilă atât după statisticele medicale cât și din datele cunoscute de noi, este la copiii până la 1 an de 20% și nici 50% din copiii satelor nu ating vârsta de 10 ani.

E o grozăvie tristă dar adevărată.

Tuberculoza seceră an de an victime tot mai numeroase din satele noastre cu căsuțe mici — nesănătoase și în cari pentru vindecarea și izolarea bolnavilor nu se face nimic, nici moralicește, din lipsa de personal priceput și nici materialicește, din lipsa mijloacelor materiale de tratare și internare în sanatorii a bolnavilor. Despre o acțiune pentru combaterea tuberculozei am auzit din vânzarea „timbrelor”, însă despre existența vreunei acțiuni reale de combaterea ei în satele noastre, nu am aflat.

Toate aceste stări există din motivul că Statul față de greutățile ce are, nu poate face nimic și din motivul că prin diferitele legiuiri de degrevare fiscală se micșorează în continuu venitele comunelor și se încarcă bugetele secătuite, de cheltuieli tot mai multe și mai mari.

Pentru remedierea stărilor arătate se cere preocuparea serioasă a conducătorilor comunelor pentru sănătatea publică, ceeace se va putea face însă numai prin asigurarea în bugetele comunelor a sumelor necesare întreținerii de personal sanitar, localuri și ajutorarea celor lipsiți de mijloace

Statul numai prin cetățeni sănătoși și viguroși poate exista și progresa deci „totul pentru sănătatea satelor”.

Legiuitorul având în vedere aceste situații reale, va trebui ca trecând peste orice considerații de „popularitate” să redea comunelor mijloacele de existență creatoare.

În acest scop în locul multelor și variatelor taxe prevăzute în legile trecute, legate de formalități greoaie și ale căror venit la comunele rurale e aproape inexistent, se impune legiferarea cotizațiilor stabilite în măsura necesităților bugetare, în proporția veniturilor stabilite de fisc.

Repetăm, numai prin asigurarea unor venituri reale, comunele își vor putea îndeplini rolul de bunăstare morală și culturală dar mai ales sanitară a locuitorilor, fără de care prestigiul țării va suferi, fiind lipsit de elementul necesar progresului „cetățeanul sănătos la trup și la suflet”.

Ionel V. Vlad.

Gânduri... după congres.

Impresiile lăsate observatorului obiectiv de Congresul Asociației noastre din 21. Novembrie a. c., trecând peste violențele de limbaj și gesturi, a celor care au uitat pentru moment durerile care ne frământă și urmăreau mai presus de orice satisfacerea altor scopuri, decât ale corpului notarial, sunt, că membrii Asociației au manifestat ca preocupare de căpetenie, după chestiunea legii administrative în curs de votare, problema consolidării organizației noastre profesionale.

Cererea de lămuriri, asupra frământărilor prin care a trecut corpul nostru în ultimul timp, a avut de scop reîntegrarea unei atmosfere de calm, liniște și încrederea în forța, disciplina și organizația noastră.

Prezidiul, spre surprinderea multora, cari au susținut cu căldură și în mod sincer, cu totul dezinteresat cauza conducerii legale a Asociației, neținând cont de dorința membrilor, cari nefăcând parte din nici una din taberele în luptă, doriau o lămurire clară, lipsită de compromisuri, — a trecut cu ușurință peste aceste dorințe.

Consecințele se vor vedea. Liniștea și încrederea nu se pot restabili printr'un vot de încredere sau neîncredere, ele cer lămuriri fără reticențe.

Congresul nostru a mai suferit de o complectă lipsă de disciplină, explicabilă numai prin lipsa de energie, tact și autoritate a prezidiului.

Nu mai vorbesc de organizarea congresului, care a fost inexistentă.

Până când congresele altor corporații, sunt tot atâtea manifestații de demnitate și solidaritate profesională, impunătoare de atenție față de opinia publică și mai ales față de cei cărora se adresează doleanțele corpului, congresul nostru a făcut impresia unor dezorientați, lipsiți de conducere și inițiativă.

Pentru evitarea pe viitor a unor spectacole ca cel al congresului nostru, se impune conducerii Asociației îndeplinirea următoarelor :

1. O publicitate cât mai vastă asupra datei și obiectivelor congresului.

2. Un prezidiu autoritar și energic.

3. Organizarea unei poliții a adunării prin desemnarea alor 2 membri încredințați cu supravegherea și liniștea bunei funcționări a adunării.

4. Limitarea discuției asupra chestiunilor la ordinea de zi.

5. Stabilirea unui program al adunării, care pe lângă chestiuni de interes pur profesional să cuprindă și tratarea prin conferințe bine studiate a diferitelor probleme de ordin administrativ, cari să constituie o manifestare a competenței corpului în rezolvarea lor pentru binele public.

Pentru realizarea unui asemenea program, este de lipsă cu totul de altceva, decât „graba”, care caracterizează congresele noastre. Este deci de lipsă fixarea programului pentru cel puțin 2 zile, îngrijindu-se bineînțeles de sală corespunzătoare pentru tot timpul congresului.

În cele ce urmează îmi permit a schița un proiect de program, rugând conducerea Asociației, ca pe viitor să atribuie mai multă importanță congreselor Asociației noastre :

Ziua I. ora 8½ dim. adunarea la sala de congres.

Ora 9. Te Deum.

Ora 10. Ședința festivă de deschidere a congresului în fața demnitarilor invitați

Ora 11. Conferință asupra organizării administrative în legătură cu rolul notarului în administrație, sau Conferințe tratând „Istoricul notarului în administrația vechiului regat și a proviciilor unite”.

Ora 15. Chestiuni profesionale.

Ora 18. Conferință : Descentralizarea administrativă sau Dreptul și necesitatea redactării actelor sub semnătură privată în comunele rurale de notari.

Ziua II. Ora 9. Finanțele comunale.

Rolul culturalizator al notarului în viața satelor.

Observațiuni privitoare la aplicarea legii administrative.

După masă : Vizitarea în corpore a Instituțiilor, monumentelor de artă, muzee, etc.

Nu am pretenția de a fi schițat un program perfect, însă cred că față de congresul ținut, programul schițat de mine reprezintă, în parte cel puțin, ceea ce trebuie să reprezinte manifestația unui corp de funcționari cari sunt așa de puțin cunoscuți și apreciați, față de munca ce îndeplinesc.

Pentru îndeptarea acestor stări nu se cere decât puțin curaj, și mai multă inițiativă la cei dela conducerea asociației noastre.

Să-i vedem deci la muncă și-i vom urma !

Ionel V. Vlad, notar.

Idealismul senil.

Toate mișcările sociale, culturale, sau de orice natură ar fi ele, atât timp cât nu au la bază un idealism neprecupețit, sunt sortite pieririi încă din starea lor embrionară. Atât timp cât leaderii acelei mișcări nu se vor desbrăca de hapsânismul intereselor meschine, nu se vor lăsa animați de idealismul cel mai desinteresat; eforturile lor își vor găsi sfârșitul sufocate în ridicol, compromițând ideea în numele căreia s'au ridicat și persoanele pe cari le reprezintă. Deci, cine se erijează în conducător de masse, cu scopul de a le duce la isbânda împlinirii unui ideal, el însuși trebuie să fie un neprihănit. Ori, e lucru știut că nu numai premergătorii, dar chiar factorii direcți ai tuturor marilor opere au fost tinerii, entuziaști în inițiativă, idealiști în îndeplinire, desinteresați și curați la suflet în realizarea visurilor lor. Nu bătrânii lipsiți de energie și conduși de rațiuni reci, nu neputințele senile au luat inițiativa mare, ci iureșul sufletului tineresc și giovineză idealismului pur.

Ca să fiu mai explicit, mă voi referi numai la Asociația notarilor din România, care are ca scop promovarea intereselor profesionale ale acestui corp și așezarea lui într-o stare morală demnă și una materială cel puțin umană. A lupta pentru îndeplinirea idealurilor unei categorii de funcționari cum e cea a notarilor, este o misiune prea frumoasă, prea nobilă, pentru ca să o poți cobori la nimicnicia afacerilor de tarabă; încrederea majorității acordată conducerii, este mult mai onorabilă, decât să poți abuza de ea, aservindu-o intereselor personale. Mă voi explica.

Pentru ziua de 21 Nov. a. e. era anunțat congreselor notarilor din România. Fără indoială, acum în preajma votării legii administrative, reușita morală a aceluia congres ar fi trebuit să fie hotărâtoare asupra viitoareii situații a notarilor. În special noi, diplomații fără post de notar, ne-am pus ultima speranță în rezultatul congresului, în credința că autoritatea unui corp de elită din întreagă țară, va putea forța în spre bine mâna potențailor noștri administrativi, căci doar proiectul nu legiferează favorabil nici una din doleanțele notarilor, ci din

contră, diplomații școlii de notari nu mai sunt admiși în corpul notarial, iar — cutmea ironiei — notarii (după proiect) nu vor mai avea dreptul să redacteze acte sub semnătură privată și cari se pot valida în Justiție. Deci rolul notarului este redus la cel de simplu conțopist, cu singura atribuțiune de a contrasemna actele și a afișa spre vedere publică deliberările consiliului com. Așa se prezenta situația înainte de congres. Deci întreg corpul notarial, împreună cu conducerea, trebuia să protesteze cu ultima energie și să pretindă îndreptarea acestor măsuri fără judecată, pentru că sunt loviți în însăși posibilitatea lor de trai. Cu disperarea luptei pentru existență trebuia să pretindă dreptate și să nu plece din București, până se cauza lor nu ar fi fost favorabil soluționată. Dar pentru ca să se întâmple acest lucru, se cerea conducerii energie, voință, entuziasm, avânt tineresc și mai presus de toate idealism desinteresat. Ori tocmai aceste virtuți au lipsit complectamente.

La deschiderea congresului, sala nu prea era fixită, tribuna era ocupată de comitetul de conducere și atât. Lipsa din sală D-l Ministru de Interne, D-l Ministru Luca, toate fețele administrative, cărora ne-am fi putut plânga. Lipseau reprezentanții autorităților și a tuturor celorlalte corpuri funcționărești, lipsa cu desăvârșire presa. N'a fost nici o persoană care ar fi fost în măsură să ne asculte doleanțele și care ar fi putut îndrepta unele din ele. Nimeni, dar absolut nimeni n'a fost prezent afară de notarii congresiști, nici cel puțin vre-un ușier dela Interne.

Atmosfera din sală dela început se vedea încărcată. Grupuri și grupulețe discutau aprins, plimbări nervoase prin sală, aranjamente în bănci, după opinii și partide. Bănățenii cu blănuri barosane, ardelenii sfioși și cu privirile după portretele de pe pereți, frații din vechiul regat, cu țării albi și proaspăt călcați, doar câte-o pată de cerneală își contura cicatricea, iar în ultimele bănci notarii tineri și subnotarii. Se deschide ședința. Banalitățile deschiderii au trecut repede, urmând raportul pre-

ședintelui, centru nevralgic, vulnerabilul punct pe tema căruia s'au putut deslănțui furiile. Acest raport conține tot ce ar fi putut realiza conducerea, dar nu a realizat, care a servit apoi de Sarajevo al congresului și care a fost mobilul rușinosului compromis la care a fost dus întreg corpul notarial. S'au lăsat la o parte toate doleanțele, toate neajunsurile legii, s'ă neglijat situația tragică în care s'au pus corpul notarial, discutându-se numai raportul și cerând unii demiterea, alții menținerea actualei conduceri. Cu mare greutate s'au putut obține de către notarii tineri amânarea discuției la raport până după punctul din program referitor la legea administrativă, cel mai însemnat punct și care era în directă legătură cu existența notarilor. Aici apoi să fi văzut înconștiență! Oratorii erau terorizați, întrerupți și provocați să fie mai scurți. S'ă fixat și numărul de minute pentru vorbitori. Acest punct din program, care ar fi trebuit să conțină complexul tuturor argumentelor cari să sdrobească nefericitele măsuri din proiect, tocmai peste acest punct s'au trecut cu atâta repeziciune și indiferență, încât a revoltat întreaga asistență mai puțin belicoasă și toate acestea numai ca să se revină cât mai repede la raportul președintelui și la răsturnarea conducerii. Oratorii, cari s'au pregătit cu discursuri bine documentate, în speranța că le vor rosti în prezența persoanelor competente, au plecat cu notițele în buzunar, terorizați și huiduiți de asistență.

S'au revenit apoi la raport. Ceartă, vacarm, strigăte, așa că singura domnișoară dela nu știu care ziar, se uita zăpăcită, ne știind ce să înregistreze din hărmălaia din sală. În urmă vacarmul s'au potolit, cei cari au provocat scandalul și-au retras plângerea, s'au retras dela vot, continuându-se ordinea de zi. Rezultatul a fost că s'au trecut cu repeziciune și nepăsare peste discuția la legea administrativă, iar onorata asistență nici nu a avut răbdarea să asculte memoriul ce s'au înaintat Ministerului.

Și acum îmi permit ca să fac o profesiune de credință. Adevăratul motiv al luptei pentru conducere nu este idealismul desinteresat, nu este dorința de a lupta pentru cucerirea unor drepturi de mult călcate în picioare, ci adevăratul motiv este interesul material. Toată lumea cunoaște violenta campanie calomnioasă dusă contra conducerii de către așa ziișii dizidenți. Toți cunosc înverșunarea cu care această opoziție dizidentă lupta pentru înlăturarea actualei conduceri. Ori credeți că din idealism pur au făcut acest lucru? Hotărât că nu. Președintele are un salariu de 120.000 lei anual. Auziți? Una sută douăzeci mii lei la an. Să fii președinte al notarilor într-o perioadă de 5 ani, cu frumoasă sumă de 600.000 Lei, nu e o situație de invidiat? Apoi casieri, secretari, delegați, cu comisioane, diurne, paușale

jețoane, indemnizații, etc., etc., cari toate sunt uii frumoși câștig. Acesta este adevăratul motiv pentru care se luptă unii contra altora. Cu toții au dat dovadă la congres că sunt fără scrupul, fără ambiție, fără pic de idealism și cu toții văd înaintea lor numai izvorul de câștig pe spinarea bieților notari, a căror situație din zi în zi se înrăutățește. Cămbia scandalului însă știți care este? Cei mai înverșunați opoziționiști, cari au calomniat în modul cel mai ordinar actuala conducere prin articole și cuplete în reviste, au fost onorați din partea consiliului de administrație cu câte 20.000 lei, douăzeci mii lei, sub titlul de onorar pentru servicii aduse asociației ca redactor de revistă. Cele 40.000 lei au fost prețul împăcării între conducere și opoziție, după cum foarte bine a spus un membru din consiliul de administrație.

Vedeți dar domnilor notari, la congres nu s'au invitat nici o persoană administrativă, nici presă, nici nimic, numai ca să se poată răfui nestingheriți pe chestia demnităților. S'au neglijat și s'au trecut cu cea mai criminală indiferență peste chestia doleanțelor corpului notarial. S'au bruscat oratorii de bună credință, nu s'au făcut nici un pas pentru salvarea situației, afară doar de cazonul memoriu, pe care și cățelul dactilografei dela Ministerul de Interne îl știe pe dinafară.

Unde este ambiția, unde este idealismul, unde este spiritul de sacrificiu pentru interesul obșteșe? Unde vă este conștiința bătrâni ramoliți cari conduceți această asociație numai pentru sutele de mii ce le încasați? Unde vă este sufletul, conducere și opoziție, atunci când va bateți după onoruri, în timp ce cele mai draconice dispoziții vă bat la ușă? Legea administrativă ia notarilor și singurul izvor de trai din redactarea actelor particulare, iar onorata conducere imparte onorarii de 30.000 Lei D-lui Popovici pentru „absența” sa din comisia de redactare a proiectului de lege adm. și care domn nu s'au prezentat la nici o adunare, n'au scris nici măcar un articol despre isprava ce a făcut-o, mulțumindu-se numai cu onorarul și cu retragerea din asociație.

Această indiferență, această lipsă de demnitate a conducătorilor și lipsa de solidaritate și abnegație a opoziționiștilor de totdeauna a determinat prăbușirea la cel mai scăzut nivel moral în care se află corpul notarial. Faptul că bătrânii nu se știu ridica de-asupra intereselor materiale, a determinat pe conducătorii țării să nu stea de vorbă și să nu dea ascultarea unei asociațiuni în debandadă.

Celor bătrâni, cari păstrează încă osânza achiziționată în vremurile inflaționiste din 1928, puțin le pasă că notarul tânăr are numai 1700 Lei salariu lunar și acum i-se ia și dreptul de a redacta acte particulare, căci el mai are un an doi până la pen-

sie, iar până atunci continuă să se înfrupte din jetoanele și paușalele asoc. Odinioară corpul notarial din Ardeal era un corp de elită. Se bucura de perfectă autoritate și prestigiu, căci intrigile meschine erau înlăturate, iar conducătorii la menirea lor.

Azi prin lipsă de demnitate, ați atras desconsiderarea tuturor, prin organizarea în asociație pe țară ne-ați așezat la rând cu foștii furieri și sergenți, prin lipsa de interes ați provocat votarea unui proiect din cele mai draconice, dându-vi-se atribu-

țiuni de simplu conșopist și diferențierea între notar și notar licențiat.

Domnilor notari! Starea morală vă este redusă la zero, salariul mai mic decât al ușierului dela Prefectură, iar veniturile particulare luate. Mai aveți ceva de pierdut? Eu cred că nimic. Și atunci vă dau un sfat: desființați asociația, ca cel puțin banii din cotizații să nu-i mai pierdeți.

Victor Mătea, subnotar.

Modificarea Statutului Asociației.

În congresul ținut în ziua de 21 Nov. a. e., s'au auzit glasuri, cari cereau modificarea Statutului Asociației noastre.

Orice Statut, care regulează organizarea și funcționarea unei societăți, chiar dacă nu are un caracter de permanență, trebuie să aibă în orice caz însușirea stabilității.

Atunci, când expunerea de motive ce însoțește zății este lipsită de elementul de stabilitate, însăși organizația dă probe vădite, de lipsă de seriozitate, lipsă de disciplină și coeziune.

Statutul actual a fost întocmit și votat după ani de discuții și după elaborarea și publicarea mai multor proiecte și anteproiecte de statut. (Rev. Ad-ția Română Nrii 9/1928, 15-16/1928 și 10-12/1930).

Mai mult, acest statut a fost votat de adunarea generală a Asociației abia de un an, și sunt abia câteva zile dela adoptarea lui de aproape unanimitatea filialelor județene.

Din acestea rezultă în mod neîndoios că Statutul actual nu constituie o piedecă în calea organizării corpului nostru și că preocupările corpului, a notarilor necăjiți, preocupați de nesiguranța și greul zilei de mâne, în zilele când se hotărăște asupra sorții lor, sunt departe de nemulțumirile de ordin personal ale câtorva ambițioși.

Corpul notarilor, și mă gândesc la cei cari din cauza greutăților financiare nu au putut lua parte la congresul din 21 Nov. a. e., este astăzi plin de îngrijorare pentru soarta sa expusă unor noi nedreptăți, unor noi lovituri.

Atunci, când expunerea de motive ce însoțește proiectul legii administrative, califică corpul notarilor în funcțiune cu excepția titraților noui numiți, ca necorespunzător cerințelor și îndatoririlor notarului din noua lege în curs de votare, preocupările mărunte cu caracter personal denotă lipsă de seriozitate și autorii lor se califică drept subminători ai intereselor corporației.

Nu pot concepe și nu pot califica în termeni destul de tari declarația făcută în numele unui județ, că acel județ nu va contribui cu nici un ban la nevoile Asociației atâta timp, cât nu se va schimba Statutul.

Imi vine să cred, că cel care a făcut declarația a stat sub îndemnul dușmanilor corpului nostru.

Întrebatu-s'au colegii notari din acel județ, care ar fi situația organizației noastre, din punct de vedere moral și material, dacă gestul lor ar fi găsit imitatori?

Spiritul de negație și indisciplină nu are ce căuta în corpul nostru!

Nu sunt și nu vreau să fiu considerat nici partinitor și nici dușmanul actualei conduceri a Asociației noastre. Totasemenea și în ce privește Statutul.

Judec bazat numai pe observațiile făcute în congres, primate prin prizma intereselor momentane, vitale ale corpului nostru și găsesc vinovată atitudinea acelor, cari urmărind schimbarea unei conduceri, trec peste demnitatea și interesele corpului notarial.

Impresia, ce mi-a rămas din toată frământarea sterilă ce a preocupat pe câțiva colegi, este că ambițiile nesatisfăcute, prin revolta inițiată și care a dat eșec deplin, au adoptat masca necesității schimbării Statutului, pentruca astfel în mod indirect să ajungă la ținta supremă „răsturnarea actualei conduceri și în fața unor noi perspective de mărire”. Nu se gândesc însă că prin crearea unor precedente asemănătoare, mâine vor fi și ei răsturnați cu propriile lor arme.

Revenind la Statut, a cărui modificare s'a pus mai presus de orice altă chestiune, socotesc necesar ca în corpul revistei noastre să se deschidă o pagină în care colegii din țară să-și expună în mod sincer părerile cu privire la proiectata modificare, pentruca astfel sarcina viitoarei adunări generale să fie mai

uşoară şi pentruca să se ajungă la un Statut cu o garanţie de mai multă stabilitate.

Procedura modificării Statutului actual e reglementată prin art. 38 al Statutului în vigoare publicat în revista noastră No. 8/1934, şi din al cărui text rezultă că modificarea se poate face :

1. În cazul unei necesităţi motivate la propunerea Consiliului de administraţie din propria iniţiativă.

2. După cererea a cel puţin 2/3 din numărul total al membrilor adunării generale.

În cazul 1. Consiliul de administraţie hotărăşte iniţiativa schimbării Statutului, convocând în acest scop adunarea generală extraordinară şi credea că se va adopta această procedură pentru a evita o nouă adunare generală, care va avea îndatorirea numai de a cere modificarea cu o majoritate de 2/3.

Prezidiul înainte de adunarea generală extraordinară convocată pentru modificarea Statutului, va trebui să ceară filialelor, ca în adunările lor generale să dezbătă chestiunea pentruca la timpul său delegaţii filialelor să reprezinte atitudinea reală a filialei lor.

În cele ce urmează voi expune câteva păreri, personale, privitor la modificarea ce urmează a se face a cărei necesitate imperioasă, repet eu nu o simt :

1. Socotesc ca un principiu care se impune de înşasi demnitatea corpului, cerut de interesele permanente ale tuturor membrilor, şi fără de care ţaria organizaţiei va fi lipsită de elanul şi sacrificiul membrilor este ca „**Organele de conducere să se recruteze exclusiv dintre notarii activi**”.

Fără realizarea acestui principiu, corporaţia noastră nu are dreptul la existenţă.

Atunci, când toate corporaţiile profesionale, şi-au găsit conducători vrednici din sânul lor, singur corpul nostru să se califice însuşi de incapabil de a se conduce şi apăra? Ar fi o ruşine!

Orice argumentaţii promiţătoare se vor aduce în contra acestui principiu, sunt pornite din anturajul acelor, cari de mult ne pase, pentru a ne exploata.

2. Este de asemeni necesară menţinerea dispoziţiei privitoare la drepturile membrilor. Acei cari au trecut din posturile de notari în alte demnităţi mai înalte, datorită vredniciei lor şi spre satisfacţia corpului nostru, dintr'un elementar sentiment de condescendenţă ar trebui să părăsească demnitatea avută în sânul corpului nostru, pentru a nu stânjeni libertatea de manifestaţie a membrilor prin respectul datorat şefului ierarhic. Aceasta trebuie să o facă chiar şi atunci când plecarea lor e temporală din corp, putând fi siguri că în caz de revenire încrederea colegilor va fi tot a lor.

Atunci când, deşi plecaţi dintre colegi şi fără sind demnităţile avute, vor continua a sprijini înterezele corpului se vor bucura de o şi mai accentuată simpatie din partea tuturor notarilor şi ajutorul lor va fi mai eficace.

3. În ce priveşte organele de conducere: Consiliul de administraţie să se compună din reprezentanţii tuturor organizaţiilor judeţene, adică din 17 membri, socotit câte unul de judeţ. Numărul mare al membrilor nu trebuie să sperie deoarece întrunirile acestui consiliu vor fi de maximum 4 ori pe an şi o asemenea organizare pe lângă argumentul că ea este adoptată şi de alte corporaţii între cari amintesc, Corpul avocaţilor, o mai sprijinesc şi pe următoarele :

Alegerea din partea adunării generale a membrilor în consiliul de administraţie, este defectuoasă, neputându-se de cele mai multe ori face o selecţiune după merit, din motivul că membrii nu se cunosc, până când adunările judeţene vor trimite în compunerea consiliului pe unul dintre cei mai capabili membri al ei.

Durata acestui consiliu, respective durata mandatului delegatului organizaţiei judeţene, să fie de 4 ani.

Consiliul de administraţie va alege din sânul său un preşedinte, 2 sau 4 vicepreşedinţi şi un Comitet de direcţie de 11 membri.

4. Sistemul de votare în adunările generale este greoiu şi în caz de vot secret, aproape imposibil de aplicat în bune condiţiuni.

Mai potrivit ar fi votul restrâns pe judeţe în proporţie cu numărul membrilor, fiecare delegat judeţean având un singur vot.

5. Statutul va trebui să cuprindă dispoziţiuni privitoare la poliţia adunărilor generale, asigurându-se dezbateri liniştită şi ordonate.

Aceasta ar fi modificările, pe cari le socotesc necesare Statutului actual, accentuând că modificarea Statutului nu trebuie să servească nimănui prilej de acţiuni de subminare şi dăunare corpului notarial.

Ionel V. Vlad.

Revista Administraţia Română
este singurul organ oficial al nota-
rilor din întreaga ţară.

Pregătire profesională.

Toată lumea, dar mai ales funcționarii ramurei administrative, așteaptă azi mai mult ca oricând pe salvatorul ogorului lor, așteaptă ca și acest ogor să fie ridicat la nivelul celorlalte, așteaptă cu nerăbdare îmbunătățirea soartei lor, înlocuirea hainei vechi cu aceia care li se pregătește și dela care așteaptă ca să le dea un nou aspect.

Așteaptă cu toții înfăptuirea măreței opere Naționale așa numită „Reforma Administrativă”.

Să nu așteptăm ca noua Reformă Administrativă să ne aducă totul. Să nu credem că, în momentul când am înbrăcat noua haină am contribuit cu ceva la progresul acestei Țări. Nu! Atâta timp cât nu vom începe serios să fim slujitorii muncii, cinstei și ai datoriei, atâta timp cât nu vom intra în sufletul și inima poporului, dovedindu-le că numai acestea sunt moralizatoare, atâta timp zic, nu am contribuit cu nimic la ceiace este dator fiecare fiu al acestei Țări tinere a contribui, la ceiace numim progres.

Dacă noua lege administrativă dă mare atenție pregătirii și selecționării personalului administrativ, e că s'a constatat că numai un corp de funcționari bine pregătiți pot aduce renovările dorite.

Că poporul și-a pierdut încrederea în cei cari erau încredințați cu conducerea lor, e că: mulți dintre aceștia nu posedau pregătirea profesională necesară, iată deci și de ce legile administrative nu și găseau o aplicare uniformă în toate părțile.

Faptul că acest câmp nu a putut realiza nici un progres nu se datorește numai lipsei de pregătire profesională a unor dintre funcționari, ci se datorește și lipsei de bunăvoință și interes, fiindcă pentru

mulți acest câmp era numai câmp de refugiu și mijloc de existență până atunci până când viitorul le va deschide o nouă ușă. Când aceștia au găsit o nouă cărare, au părăsit administrația, urmând ca locul lor să fie complectat cu alții, chiar dacă nu erau pregătiți pentru această ramură.

Credem de bine venită intenția conducătorilor noștri de a crea prin Reforma Administrativă un învățământ administrativ superior.

Suntem siguri de progres, știind că toți aceia cari vor alerga la această școală, vor fi dedicați numai și numai ca slujitori ai serviciilor administrative.

Vedem administrația cu un pas înainte prin faptul că personalul său va fi pregătit serios într-o școală administrativă superioară și că nu vor fi recrutați în administrație decât numai și numai absolvenții școlii administrative. Bunul mers al administrațiilor comunale va fi asigurat prin pregătirea serioasă a funcționarilor.

Legile își vor găsi aplicarea lor corectă și în mod obiectiv numai acolo unde serviciile vor fi încredințate unor funcționari bine pregătiți.

Progresul administrației îl vom vedea atunci, când toate serviciile administrative vor fi complectate cu funcționari cari posedă o desăvârșită răspundere morală, pregătire profesională serioasă (ceiace se intenționează prin Reforma Administrativă), altfel nu vom progresa cu nimic, nu vom renova nimic, nu vom schimba nimic, decât ceiace am mai schimbat și în trecut: haina.

Emil Pop, Dipl. Șt. Administrative.

Doleanțele și Revendicările Corpului Notarial.

**Cuvântul Președintelui Asociației generale a Notarilor Comunali din România,
la Congresul general al Funcționarului publici, ținut în București
la 8 Decembrie 1935.**

**DOMNULE PREȘEDINTE,
ONORAT CONGRES.**

Vă prezint salutul întregului corp al notarilor comunali din România, cari prin cuvântul meu Vă mulțămeste pentru munca fără preget ce o depuneți

pentru eluclarea drepturilor tuturor funcționarilor, dorindu-Vă deplină izbândă în această luptă, declarând că noi notarii comunali din Țară ne alăturăm fără nici o condiție la hotărârile acestui Congres.

Din aceasta ocaziune dați-mi voce să schițez pe

scurt câteva din multiplele neajunsuri ale noastre.

Din punct de vedere al salarizării notarii comunale nu să pot asemăna nici cu ordonanțele de birou, căci aceștea au un salariu minim de cel puțin 2.200 Lei lunar și haine, pe când un notar de la care s-a cerut bacalaureatul și școala de notari, iar acum licența în drept, are un salariu începător de 1.600 Lei și după 30 ani de serviciu 3.000 Lei.

Noi suntem salarizați fără nici o normă, nu știm pe ce bază începem cu 1.600 Lei lunar și pe ce bază isprăvim la 3.000 Lei; ni-să spune că așa e înscris în buget și cu acest răspuns trebuie să ne mulțămim.

Cerem stabilirea unei norme de salarizare în conformitate cu ceilalți funcționari ai Statului, cu drept de avansare după vechime.

Suntem în pragul votării unei noi Lege administrative, de la aceasta așteptăm îmbunătățirea sorții, precum și fixarea atribuțiilor noastre, ca conducători firești ai comunelor rurale. Această Lege la să foarte mult de dorit și cu deosebire față de colegii noștri din vechiul regat, cari până acum au fost total dați uitării și prin o dispoziție a Art. 132 sunt expuși a rămânea în mare parte pe drumuri. Or dacă acești notari au fost buni pe timpuri grele, pentru ce nu ar fi buni până la trecerea lor în penziune?

Aici avem promisiuni de îndreptare din partea D-lui Ministru Iuca, care s'a dovedit un mare binevoitor al nostru, deci în cuvântul Domniei Sale trebuie să ne încredem, fiind un bun conducător al administrației rurale.

Doleanțele noastre sunt minime și foarte modeste :

1. O salarizare omenească fiind încadrați în șirul celorlalți funcționari.

2. Recunoașterea dreptului la înaintarea și gradării tuturor notarilor aflați în funcțiune la punerea în aplicare a noiei Legi administrative.

3. Dreptul tuturor notarilor diplomați azi fără posturi de a putea ocupa post de notar și după votarea Legii administrative.

4. Ca muncitori și conducători firești al comunelor rurale, comunele să fie datoare a da locuință, luminat, încălzit și indemnizație de transport, precum au și alte categorii de funcționari din comune rurale.

Iar pentru colaboratorii noștri funcționarii comunali rurali :

5. Incadrarea similară altor funcționari cu aceiași pregătire, precum și dreptul de a putea fi înscrși la Casa generală de pensii.

Ne voina a abuza de paciența D-Voastră, m'am silit a Vă scria pe scurt neajunsurile noastre, pentru ca să fie cunoscute de toată lumea.

Cu acestea încheiu cuvântul meu, dorind că toate strigățile desnădăjduite ale tuturor funcționarilor să fie auzite la locurile în drept.

București, la 8 Decembrie 1935.

Președinte, Alexandru Comșia.

Asociația generală a notarilor din România a înaintat D-lui Ministru de Interne următorul

M E M O R I U :

Notarii comunali din întreaga țară, întruniți în adunare generală la București, în ziua de 21 Noembrie 1935, luând cunoștință de modificările propuse de către Comisiunea Camerei în textul anteproiectului de lege administrativă, votat de Senat, cere și propune următoarele :

1. La art. 110 să se mențină în întregime textul votat de Senat, cu privire la drepturile notarilor de a putea redacta acte sub semnătură privată.

Menținerea și acordarea acestui drept, recunoscut chiar și prin expunerea de motive, este în interesul exclusiv al populației rurale, fapt dovedit și constat și cu ocaziunea modificării legii avocaților, publicată în Monitorul Oficial No. 82 din 1932.

2. La art. 128 să se facă următoarea modificare: „De la punerea în aplicare a prezentei legi, după ce

vor fi plasați actualii diplomați ai școalelor de notari din Făgăraș, Arad și Lugoj, nu se va putea face nici o numire de notari decât dacă candidatul pe lângă condițiunile cerute de S. F. P. are licența în drept sau academia comercială, secția adm. publice și a absolvit cursurile școalei superioare de notari, sau orice altă școală specială de pregătire de pe lângă Ministerul de Interne.

În cazul acesta se suprimă art. 132 și 133.

3. La art. 129 al. 1 cuvântul „putând primi” să se înlocuiască cu cuvântul „primind”.

Alin. 2 al aceluiaș articol să se modifice astfel: „Notarii numiți conform art. 128 ca și ceilalți azi în funcțiune, cari au un titlu academic, diplomații școalei de științe administrative, notarii diplomați având la bază cursul superior al liceului, precum

și notarii găsiți definitiv (stabili) la promulgarea legii administrative proiectate, au dreptul la gradații și sporuri de salarii pentru stagiul de vechime în funcțiune.

În urma acestei modificări, să se suprimă alina. ultim din art. 131.

Cererea modificării o bazăm pe textul art. 119 alin. ultim al acestui ante-proiect, unde nu se face deosebire, drept acordat și prin art. 62 și 119 din S. F. P.

4. Art. 130 să se modifice precum urmează : „După doi ani de funcționare, notarul va fi declarat stabil, iar după trecerea unui termen de cinci ani

dela numire, pe baza unei inspecții și în urma propunerii făcute de pretor, să fie declarat **inamovibil**, drept ce prin art. 121 se acordă și pretorilor

5. Ultimul alin. de la art. 141 să se înlocuiască prin „Funcționarii comunelor rurale, încadrați în legea statutului funcționarilor publici, se vor bucura de toate drepturile și vor fi supuși tuturor îndatoririlor stabilite de aceasta, acordându-li-se dreptul de a fi membrii ai Casei Generale de Pensii”.

București, 21 Noembrie 1935.

Președinte, Secretar general,
ALEX. COMȘIA, m. p. **ARON**, m. p.

MEMORIUL Reuniunii Notarilor Comunali din Jud. Cahul.

Prezentat la adunarea generală din 21 Noembrie 1935, a notarilor din România, asupra doleanțelor și revedicării drepturilor notarului comunal.

I. RECRUTAREA :

Pe viitor în posturi vacante să fie numiți numai candidați care au pregătire corespunzătoare, ca: diplomați ai școlii de notari, științe de Stat, științe administrative, licențiați în drept și bacalaurați. Să se prefere cei cari au specialitatea.

II. Stabilitate și inamovibilitate.

Prin noua lege administrativă să fie declarați stabili toți notarii, care au vechime de 5 ani neîntrerupți în această funcțiune, pentru ceilalți care n-au acest stagiul să se aplice statutul funcționarilor publici, pentru stabilitatea lor.

Notarilor stabili să se acorde inamovibilitatea.

III. GRADAȚII.

Toți notarii stabili să aibă drept la gradații și anume: Gradațiile vor fi în număr de 5; prima gradație va fi de 5 ani, a 2-a de 4 ani, a 3-a de 3 ani, a 4-a de 2 ani și a 5-a de 1 an, sau în cel mai rău caz din 5 în 5 ani.

IV. AVANSĂRI.

Funcțiunea de notar să fie echivalentă cu gradul de șef de birou. Notarul să avanseze în grad pe loc.

Notarii definitivi care au vechime de 5 ani ca notar stabil și sunt diplomați în șt. administrative și științe de Stat, să aibă drept să avanseze ca **Prim-Pretori**.

V. SALARIZARE.

Salariul minimum al notarului să fie de 3000 Lei lunar, la care să se calculeze gradațiile.

VI. PENSIUNI.

Notarul să iasă la pensie cu ultimul salariu ce l-a avut. Subnotarii și funcționarii comunali să aibă drept și ei la pensie, făcându-se rețineri de 10% din salariu.

VII. Atribuții și drepturi.

a) Notarul să fie reprezentantul guvernului în comună, în această calitate să aibă drept de supraveghere asupra tuturor serviciilor, afară de justiție și armată — exclusiv jandarmeria.

b) Să fie șeful poliției administrative și ofițer de poliție judiciară.

c) Să fie ofițerul stării civile.

d) Notarul stabil să aibă drept să redacteze acte până la valoarea de 10.000 Lei și să încaseze taxe pentru serviciile depuse în folosul său. Deasemeni să facă executări până la suma de Lei 1000.

e) Menținerea atribuțiilor în vigoare care nu sunt contrarii celor arătate.

f) Să se recunoască dreptul la locuință, iluminat și încălzit precum și indemnizațiile de transport.

g) Să poarte un semn distinctiv, mai cu seama în timpul solemnătăților.

VIII. ORGANIZARE.

Notarul să aibă drept să se organizeze în asociații pentru scopuri economice, culturale și profesionale.

În asociație să se respecte unitatea pe bază de disciplină.

Să se facă o legătură de solidaritate și unire.

Să nu se facă regionalism.

Să se înființeze bănci și cămine și să se achite cotizațiile.

IX. PREGĂTIRE.

Școala superioară de documentare și științe administrative și științe de Stat să fie recunoscute ca stabilimente publice de specializare pe lângă Facultățile de drept sau independente. Notarii stabili având 6 cl. liceu să aibă drept să urmeze secția de specializare.

X. DIVERSE.

Notarul să fie scos de sub politică și tutela primarului.

Președinte, **V. MATIȘEF**.

Memoriul notarilor din județul Gorj adresat D-lui Președinte al Consiliului de Miniștri, D-lui Ministru de Interne și d-lor parlamentari din jud. Gorj.

Corpul notăresc din Vechiul Regat a fost cel mai lovit și nedreptățit după războiu.

Treptat s-au desființat toate drepturile acordate prin legea din 1908, cât și prin Statutul General al Funcționarilor Publici, iar legea din 1929, ne-a impus cel mai dureros sacrificiu, punându-ne în situația a servi fără nici un salariu în anii 1930 și 1931.

Nespus de grele suferințe ni s'au impus. Dar cu o resemnare și răbdare fără precedent, am continuat să ne face mai departe și cu conștiințiozitate datorica, adânc convinși, că dreptatea noastră va fi în sfârșit recunoscută și dată.

Momentul acesta îl socoteam venit odată cu proiectul legii administrative.

Dar o adâncă și dureroasă consternare a produs în rândurile noastre, dispozițiunile art. 131 din proiect trecut prin Senat, care în loc să ne facă dreptatea mult așteptată și sperată, a recunoscut și consfințit legal toate nedreptățile și suferințele la care am fost expuși, fiind înlăturați în bloc dela dreptul de gradațiuni.

În corpul notăresc se găsește mulți notari meri toși, dar care n'au decât patru clase primare și un mic număr 4 clase secundare, majoritatea celor numiți înainte de războiu având și Școala de Notari, așa, că limita de 6 clase liceale până la care se acordă gradațiunile are tocmai acest rost.

Înainte de războiu, chiar absolvenții a 4 clase secundare se găseau foarte puțini, fiindcă aveau ușile larg deschise în toate serviciile publice, unde au putut intra și se găsește înaintați în grade superioare.

Pentru toți ceilalți funcționari principiul „drepturilor câștigate” a fost respectat totdeauna cu sfințenie; atunci când au avut un drept, le-a fost menținut de legile posterioare și-l au și azi.

Excepție s'a făcut numai cu corpul notăresc.

Fiecare legiuire nouă ne-a schimbat și creat o nouă situație, mai ales ca salarizare, tratându-ne ca pe funcționarii noi numiți, cu care am fost mereu asimilați, fiind retribuiți în prezent cu un salariu unic, dar de mizerie, la fel cu notarii începători.

Fiecare legiuire nouă ne-a tratat după dispoziția legii în rigoare iar nu după lege în rigoare în anul când am fost numiți și când nu s'au cerut condițiuni superioare celorlalți funcționari, urmând cursurile de grele ale școlilor de notari, pe când celorlalți funcționari nu li s-a cerut nici-o școală de specialitate și până la Statut nici examene de admitere.

Pe când însă toți ceilalți funcționari, cu cursul primar chiar, își păstrează drepturile câștigate, notarii cărora li s'au cerut condițiuni mai grele, au

pierdut orice drept, — fiind salarizați în mod egal cu notarii numiți acum, sau vor mai fi încă numiți cu titlu provizoriu în corpul notăresc, care au numai cursul primar și absolut nici-o altă pregătire.

Această măsură constituie un regres pentru administrație, o nedreptate evidentă și o descurajare pentru noi.

Statul pe care și noi îl servim, acordă efectiv gradații de vechime: agenților sanitari, veterinaari, moașelor etc., factorilor poștali, jandarmilor și în general tuturor reangajaților militari, care n-au mai mult decât cursul primar, cu mici excepții.

De cler și corp didactic nu mai vorbim.

Alți funcționari, ce n-au gradațiuni de vechime, au drepturi de înaintare.

În toate serviciile publice se găsește funcționari cu 4 clase primare, înaintați în grade superioare, pe baza Statutului.

Într'un număr mai mare se găsește funcționari înaintați în diverse servicii publice: Prefecturi, Poștă, C. F. R., Finanțe, Vămi, proveniți din ce: cu 4 clase secundare.

În armată se găsește mulți ofițeri și reangajați cu 4 clase primare.

În învățământ au fost primiți ca suplinitori și apoi după stagii și examene au fost asimilați întocmai cu normaliștii, drepturile lor decurgând dela numirea ca suplinitori.

Dar însăși în corpul administrativ se găsește Primi Pretori, proveniți din notari cu 4 clase primare sau 4 clase secundare și școala de notari, pe care art. 119 i-a asimilat în totul cu ceilalți pretori.

Iată prin urmare alt tratament pentru cei cu aceleași pregătiri, foști vechi notari și rămași notari, și altul pentru cei aflați în orice alte servicii și chiar în corpul administrativ superior.

Intențiunea legiuitorului de a atrage elemente titrate în corpul notăresc, nu poate justifica însă nedreptățirea vechilor notari până la sfârșitul carierei lor, cari au fost singurii pionieri pe care s'a rezemat și se va rezema administrația rurală și cari au depus sub îndemnul perspectivelor frumoase acordate prin legea din 1908, tot avântul lor tineresc pentru ca să ridice administrația rurală la o incontestabilă stare de progres față de trecut.

Peste trei ani se împlinesc trei decenii de când administrația a fost deservită de acești modeste dar harnici pionieri, cu zel, pricepere și deplină conștiință în timpul prefacerilor și evenimentelor celor mai mari prin care a trecut țara, în decursul acestor ani.

Această muncă îndelungată socotim că nu merită a fi disprețuită prin excluderea noastră dela drepturile pe care Statutul le acordă tuturor celorlalți funcționari, ci ar merita răsplătită.

Plini de încredere în dreptatea cauzei noastre și în opera de Dreptate a Înaltului Guvern, — mai ales că notarii de azi sunt creațiunea legii din 1908, opera aceluiaș partid, — notarii din jud. Gorj, ridică umilul lor glas, către Domnul Prim Ministru, către Domnul Ministru de Interne, către toți Domnii Deputați și toate Forurile Superioare Administrative, făcând un călduros apel ca la trecerea proiectului legii adm. prin Cameră, să se modifice art. 131, acor-

dându-ni-se și nouă dreptul de gradațiuni de vechime care va permite o încadrare și salarizare echitabilă a diferitelor categorii de notari, în prezent fiind cei mai rău plătiți, față de ceilalți funcționari și față de greutățile, cerințele și importanța serviciului nostru.

Prin această dreaptă măsură legiferată într'un mod ca să poată fi și aplicată, se va da notarilor vechi stimulentele necesare, pentru a duce mai departe cu hărnicie povara serviciului ce avem pe care nu-l poate avea un funcționar, care știe că va vegeta o viață întreagă, fără nici-o perspectivă de înaintare și mai ales acela care a mers regresând.

Em. Manta, notar.

PUBLICAȚIUNI OFICIALE.

Proces - Verbal.

Astăzi 24 Noembrie 1935.

Subscriși, notari din jud. Prahova, sesizați fiind de propunerea D-lui Luca Oprea sub șef de birou la Prefectură, de a înființa asociația notarilor din jud. Prahova, ne-am întrunit astăzi data de mai sus în sala de ședință a Consiliului județean al Prefecturii, sub președinția D-lui Luca Oprea și în prezența D-lui Alexandru Comșia președintele Asociației Generale a Notarilor comunali din România.

Di Luca luând cuvântul, dă explicațiune și sfaturi notarilor, cari până în prezent trăiesc așa de izolați unii de alții, încât nici nu se cunosc între ei fapt ce l'a determinat să mediteze asupra constituirii acestei asoc., în care scop a luat contact cu Di Comșia notarul com. Jibou din jud. Sălaj, președint. asociației generale a notarilor comunali din România, care din dragostea și grijea ce poartă soartei notarilor din România, a răspuns la invitația de a participa la ședința de constituire și se află prezent, pentru care îi aduce călduroase mulțumiri.

Mai departe arată că în urma cererii mai multor notari din județ, adresată D-lui Prefect al județului, cerere înreg. sub Nr. 19.593/935, pentru a li-se aproba aceasta organizare, Di Prefect cu multă dragoste părintească a aprobat atât organizarea acestei asociații, cât și sala de ședință, unde să se țină adunarea și pentru care fapt, în unanimitate i-i aducem respectuoase mulțumiri.

Domnia sa mai arată că, conform explicațiilor ce a primit dela Di Președinte al asociației generale, asociația filială a notarilor Prahoveni, ale cărei baze se pun astăzi, nu are nevoie de statute noi, întrucât statutele asociației generale sunt unice

și obligatorii pe întreaga țară, după care se dă citire statutului asociației generale, care se aprobă în unanimitate prin aclamații.

Di Comșia luând cuvântul, arată în calde cuvinte, cari sunt doleanțele notarilor comunali din România, scopul organizării și consolidării corpului de notari din întreaga țară, pentru apărarea intereselor în comun, evidențiind eforturile ce s'au făcut de asociația generală pe lângă d-nii parlamentari, pentru ca prin noua lege administrativă, lege ce s'a votat la Senat — unde s'au câștigat multe puncte favorabile pentru notari — și care lege urmează să fie trecută prin Camera Deputaților, cât de curând, și aci să se adauge noi amendamente pentru consolidarea poziției notarilor, fapte care nu se pot face decât numai dacă notarii sunt bine organizați și solidari.

În continuare d-sa salută cu entuziasm atât pe Di Luca Oprea inițiatorul și organizatorul acestei înfăptuiri cât și pe notarii prahoveni, pe care îi îndeamnă să muncească cu multă conștiinciozitate și devotament pentru ca asociația filială care astăzi a luat ființă să se consolideze, spre a da un plus de forțe asociației generale pentru propășirea întregului corp al notarilor din România.

Apoi Di Luca arată că, pentru buna organizare și funcționare a asociației prahovene, urmează ca în conf. cu art. 22 din statut, de mai sus, să se voteze un regulament pentru operațiunile de interes local și adunarea în unanimitatea membrilor prezenți, prin aclamații votează următorul regulament :

(Urmează textul Regulamentului).

Trecându-se la alegerea consiliului de administrație, adunarea în unanimitatea membrilor prezenți și prin aclamație, declară aleși pe D-nii : Petre Popescu-Scăeni Președinte: St. Dăscălescu-Comarnic și C-tin Popescu-Gargota — vicepreședinte, Niculescu-Soare, Aricești Zeletini. — Iordache Ioan-Drajna de Sus, Dinescu Nicolae-Azuga, Cergan Nicolae-Brebu, C. Radulescu-Ghirdoveni, I. Andreescu-Ciumați și I. Constantinescu-Fântânele, membrii în consiliul de administrație, iar ca supleanți: V. Ionescu Brujbă-Tinosu și St. Părvulescu-Păulești.

În comisiunea de cenzori a fost aleși D-nii : Nicolae Ghelărescu, Tăriceni, I. Vasilescu-Valea Călugărească și I. Constantinescu-Filipești de Pădure, iar ca cenzori-supleanți D-nii: Gh. Gheorgescu-Puchenii Crainici, V. Rădulescu-Puchenii Moșneni și P. Cristian-Telega.

În postul de secretar și casier al Asociației a fost numit Dl Luca Oprea.

Dl P. Popescu luând cuvântul, mulțumește calduros adunării pentru cinstea ce i s'a făcut de a fi ales președinte, mulțumește d-lui Comșia președintele asociației generale pentru concursul ce a dat la înfăptuirea acestei asociații și pentru munca pentru satisfacerea doleanțelor notarilor din România și îi asigură de întregul devotament și concurs al notarilor prahoveni.

Mai departe aduce calduroase mulțumiri d-lui Luca Oprea inițiatorul și înfăptuitorul acestei asociații, arătând că până în prezent nu s'a găsit nimeni care să se gândească și la soarta notarilor, nici chiar notarii singuri între ei și iată să Dl Luca vine cu acesta fericită idee și pentru toate cele expuse mai sus și pentru faptul că d-sa este primul membru fondator al asociației, propune adunare generale a-l proclama și președinte de onoare al asociației, ceiace adunare în unanimitate și prin aclamații aprobă.

După aceasta se hotărăște ca, cotizația cu care urmează a contribui anual, fiecare dintre membrii asociației pentru întreținerea asociației generale fiind de 200 lei, se hotărăște ca lunar fiecare notar, membru să contribuie pe lângă cotizația de economie, cu câte 30 lei pentru susținerea filialei și asociației generale.

Se mai hotărăște ca pentru timpul dela 24 Nov. 1935, la 31 Martie 1936 toate operațiunile ce privește buna organizare a asociației, să fie aprobate de consiliul de administrație, în conf. cu dispozițiunile prezentului regulament, putând chiar aproba și împrumuturi dacă până la acea dată se vor strânge fonduri.

Se vor primi membrii de către consiliu de administrație și se va face cunoscut tuturor notarilor din județul Prahova, acei cari nu au putut lua parte la ședința de constituire, rugându-i să se înscrie în asociație pentru a fi strâns uniți în jurul doleanțelor lor.

S'a expeditat telegrame devotament Dlor Ministru de Interne și Prefect al Județului Prahova.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces-verbal în patru exemplare, din care 2 se vor trimite asociației generale a notarilor comunali din România pentru a ni se aprobe, unul se va trimite Dlui Prefect al județului Prahova, pentru a lua cunoștință și a ni se aproba atât constituirea cât și regulamentul și în plus a ni se da aprobarea pentru ca asociația notarilor Prahoveni, să aibă sediul în localul Prefecturii — Biroul Personalului — și al patra exemplar se va păstra în archiva asociației.

Președinte,

PETRE POPESCU.

Secretar,

LUCA OPREA.

Jurisprudență.

CONSILIER COMUNAL. Casier Comunal. Art. 340 și 377 lit. d) din L. O. A. L. Art. 9 și 14 pct. b) alin. 2, din legea modificatoare din 18 Martie 1934 a L. O. A. L.

ÎN FAPT: Consiliul comunal din comuna Radna, prin hotărârea Nr. 165 din 15 Decembrie 1934, primește demisia consilierului comunal Crăznic Todor și îl numește de casier comunal, iar în locul devenit vacant de consilier cheamă în consiliu pe primul supleant Vigi Nicolae.

Împotriva acestei hotărâri, primpretorul plasei Radna, înaintează acțiune la acest Comitet, cerând

anularea ei, în baza următoarele motive.

că conform art. 9 din legea modificatoare a L. O. A. L. din 18 Martie 1934, mandatul de consilier este obligatoriu și nu se poate renunța la dânsul deci consilierul comunal a procedat contrar legii;

că alegerea de casier comunal a susnumitului este contrară cu art. 340 din L. O. A. L., care interzice, ca un consilier să fie angajat al comunei, cu retribuție, ceea ce reese și din art 377 lit. d. din L. O. A. L., care nici nu admite alegerea unei persoane care se află în situația identică;

că hotărârea atacată este în contradicție și cu

ordinul Ministerului de Interne Nr. 612/1933 apărut în Mon. Of. Nr. 137 din 19 Martie 1933.

IN DREPT: Având în vedere că în conformitate cu dispozițiunile art. 14 pct. b) alin. 2 din legea modificatoare a L. O. A. L. din 18 Martie 1934, consilierii aleși nu pot demisiona, mandatul lor fiind obligatoriu;

considerând că potrivit dispozițiilor art. 340 pct. b) din L. O. A. L., consilieri comunali sunt opriți de a îndeplini vre-un serviciu sau vre-o funcție retribuită de administrație în al cărui consiliu se află;

având în vedere că Grăznic Todor este membru ales în consiliu comunal al comunei Radna și ca atare potrivit celor susarătate pe deoparte nu poate demisiona din mandatul său de consilier, pe de altă parte având calitatea de consilier comunal, nu poate fi numit casier al comunei;

având în vedere că consiliul comunal al comunei Radna prin hotărârea atacată cu acțiunea de față violând susînvocatele dispozițiuni legale, aceasta hotărâre odată cu admiterea acțiunii cată a fi anulată ca fiind nulă de drept; etc.

(Com. loc. de Rev. Timișoara. S. I-a, Dec. No. 284/1935 din 24 Maiu 1935. Președinția D-lui **Dr. Ioan Hermann**. Membrii: **Dr. Coriolan Bugariu**, Raportor: **Frideric Pauck**, prim-referent. Reclamant. Primpretorul plasei Radna împotriva hot. Cons. Com. Rudna No. 161 din 15 Dec. 1934).

TÂRGURI SĂPTĂMĂNALE. Participarea meseriașilor din alte comune este admisă fără a mai fi nevoie de o autorizație specială a Consiliului Comunal. Legea industrială XVII din 1885. Legea asupra burselor de comerț este estinsă asupra întregului teritoriu al țării prin legea din 6 Aprilie 1928.

IN FAPT: Comisia interimară a Municipiului Arad, prin hotărârea No. 21064 din 13 August 1935 respinge cererea meseriașilor din comuna Pâncota, prin care au solicitat să li-se permite de a-și desface mărfurile pe piețele săptămânale ale Municipiului Arad.

Împotriva acestei hotărâri, Corporația Meseriașilor din Pâncota înaintează acțiune, solicitând anularea ei, în baza următoarelor motive:

că conform art. 59, 60 și 69 din legea burselor de comerț, industriașii și comercianții au drept de a-și desface mărfurile pe piețe străine;

că Comitetul Local de Revizuire prin deciziunea No. 419/1931 S. I. a anulat hotărârea consiliului comunal Pâncota, prin care a interzis meseriașilor străini de a cerceta piața săptămânală din Pâncota.

IN DREPT: Având în vedere că prin Legea

promulgată la 6 Aprilie 1928, dispozițiunile Cap. VII art. 59—60 din Legea asupra burselor de comerț cu privire la funcționarea oboarelor, târgurilor, piețelor, rampelor de cereale, mărfuri și animale, au fost estinse și aplicate pe întreg teritoriul Țării;

având în vedere că în conformitate cu dispoz. art. 60 din menționata lege, pot intra și negocia în oboare, târguri, piețe, rampe, etc., comercianții cu firme înscrise în obiectul comerțului în care intră articolele ce se negociază în obor, — precum și producătorii mărfurilor a căror obiect îl formează oborul;

având în vedere că prin aceasta dispoziție s'au scos din vigoare acele dispozițiuni din legea industrială Art. XVII. din anul 1884, cari au admis participarea la piețele săptămânale a meseriașilor din alte comune numai în cazul când consiliul comunal a constatat lipsa acestei participări în scopul aprovizionării populației;

având în vedere că art. 60 din legea asupra burselor de comerț introducând libertatea comerțului în oboarele și târgurile în întreaga Țară, este fără îndoială că meseriașii din alte comune au fost îndreptățiți de a cerceta târgurile din țară, bine înțeles pe lângă îndeplinirea condițiilor din zisul art. de lege, fără de a mai fi nevoie de o autorizație specială a consiliului comunal, precum aceasta s'a cerut de susmenționata lege industrială din anul 1884;

considerând că față de cele susarătate, comisia interimară a municipiului Arad cu nerespectarea dispozițiilor art. 60 din legea burselor de comerț a procedat, când prin hotărârea atacată a refuzat de a permite meseriașilor din comuna Pâncota desfacerea mărfurilor lor pe piețele săptămânale ale municipiului, din care considerațiuni, aceasta hotărâre urmează a fi reformată, etc.

(Com. loc. de Revizuire Timișoara S. II-a Dec. No. 944/1935 din 15 Octomvrie 1935, Președinția D-lui **Dr. Nicolae Ioanoviei**, Membrii: **Dr. Gh. Ciupe**, **Dr. Aurel Hădan**, Raportor: **Frideric Pauck**, Prim-referent, Corporația Meseriașilor din Pâncota împotriva deciziunii Comisiei Interimare a Municipiului Arad No. 21064/1935).

Societatea de Asigurare Franco-Română din Timișoara, a donat Asociației Notarilor filiala Timiș-Torontal, suma de Lei 5000 la fondul pentru construirea Casei notarilor din Timișoara, pentru care donație conducerea Asociației pe această cale îi exprimă mulțumiri.

